

Finansutskottets betänkande

2024/25:FiU23

Riksbankens verksamhet och förvaltning 2024

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen fastställer Riksbankens resultaträkning och balansräkning för 2024 enligt direktionens förslag. Utskottet föreslår också att riksdagen godkänner riksbanksfullmäktiges beslut om resultatdisposition för 2024. Beslutet innebär att Riksbankens vinst på 36 miljoner kronor överförs till Riksbankens reservfond och att ingen vinst delas ut till statskassan. Utskottet föreslår vidare att riksdagen beviljar riksbanksfullmäktige ansvarsfrihet för dess verksamhet 2024 och beviljar Riksbankens direktion ansvarsfrihet för förvaltningen av Riksbanken 2024. Därtill föreslår utskottet att riksdagen lägger Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2024 till handlingarna.

Utskottet redovisar i betänkandet även en fördjupad uppföljning av Riksbankens verksamhet på beredskapsområdet. Underlag för utskottets uppföljning är en särskild redogörelse om Riksbankens verksamhet inom krisberedskap och civilt försvar som utskottet begärt från Riksbanken enligt 11 kap. 2 § riksbankslagen. Att Riksbanken i egenskap av centralbank kan fortsätta med sin verksamhet även under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap har stor betydelse för Sveriges motståndskraft. I enlighet med utskottets begäran ligger fokus i redogörelsen på hur Riksbanken verkar för att uppfylla det övergripande målet att Riksbanken ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar. Särskild tonvikt läggs vid samverkan och samordning av åtgärder, både internt inom Riksbanken och gentemot andra myndigheter respektive företag. Riksbanken beskriver också vissa utmaningar som identifierats i det pågående beredskapsarbetet och möjliga lösningar för att säkerställa fortsatt effektivitet framåt. Utskottet noterar att Riksbanken bedömer att arbetet under 2024 stärkt såväl Riksbankens förmåga att upprätthålla sin egen verksamhet som allmänhetens möjligheter att genomföra betalningar under fredstida krissituationer

och vid höjd beredskap. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner det som utskottet anför om Riksbankens verksamhet inom beredskapsområdet 2024.

Behandlade förslag

Framställning 2024/25:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank 2024.

Framställning 2024/25:RB2 Riksbanksfullmäktiges beslut om resultatdisposition 2024 samt fullmäktiges verksamhetsberättelse.

Redogörelse 2024/25:RR2 Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2024.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut4

Redogörelse för ärendet5

 Riksbankens årsredovisning och förvaltning 20245

 Uppföljning av Riksbankens verksamhet inom beredskapsområdet
 2024.....5

Utskottets överväganden.....7

 Riksbankens årsredovisning och förvaltning 20247

 Uppföljning av Riksbankens verksamhet inom beredskapsområdet
 2024.....23

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag39

 Framställning 2024/25:RB139

 Framställning 2024/25:RB239

 Redogörelse 2024/25:RR239

Bilaga 2

Riksbankens balansräkning och resultaträkning40

Bilaga 3

Beräkning av Riksbankens vinstdisposition42

Bilaga 4

Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion.....43

Tabeller

Tabell 1 Riksbankens balansräkning i sammandrag 15

Tabell 2 Riksbankens resultaträkning 16

Tabell 3 Riksbankens återstående finansiella åtaganden mot IMF 16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Riksbankens årsredovisning och förvaltning 2024

Riksbankens resultaträkning och balansräkning för 2024

Riksdagen fastställer Riksbankens resultaträkning och balansräkning för räkenskapsåret 2024 enligt direktionens förslag.

Därmed bifaller riksdagen framställning 2024/25:RB1.

Disposition av Riksbankens resultat 2024

Riksdagen godkänner att Riksbankens resultat för 2024 ska disponeras så att vinsten på 36 miljoner kronor överförs till Riksbankens reservfond.

Därmed bifaller riksdagen framställning 2024/25:RB2.

Ansvarsfrihet för riksbanksfullmäktige

Riksdagen beviljar riksbanksfullmäktige ansvarsfrihet för dess verksamhet under 2024.

Ansvarsfrihet för Riksbankens direktion

Riksdagen beviljar direktionen ansvarsfrihet för förvaltningen av Riksbanken under 2024.

Revisionsberättelsen över Riksbankens årsredovisning 2024

Riksdagen lägger redogörelse 2024/25:RR2 till handlingarna.

2. Uppföljning av Riksbankens verksamhet inom beredskapsområdet 2024

Riksdagen godkänner det som utskottet anför om Riksbankens verksamhet inom beredskapsområdet 2024.

Stockholm den 29 april 2025

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Björn Wiechel (S), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Eva Lindh (S), Ida Drougge (M), Hans Eklind (KD), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Cecilia Rönn (L), Christian Lindefjärd (SD), Peder Björk (S), Ilona Szatmári Waldau (V) och Anders Karlsson (C).

Redogörelse för ärendet

Riksbankens årsredovisning och förvaltning 2024

Utskottet behandlar i betänkandet framställning 2024/25:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank 2024. I framställningen föreslår Riksbankens direktion att riksdagen fastställer resultaträkningen och balansräkningen för räkenskapsåret 2024 enligt förslaget i årsredovisningen. I betänkandet behandlas också framställning 2024/25:RB2 Riksbanksfullmäktiges beslut om resultatdisposition 2024 samt fullmäktiges verksamhetsberättelse. Vidare behandlas i betänkandet redogörelse 2024/25:RR2 Riksrevisionens redogörelse över Sveriges riksbanks årsredovisning 2024. Finansutskottets uppgift är att förbereda riksdagens beslut om

- fastställande av Riksbankens resultat- och balansräkning
- godkännande av riksbanksfullmäktiges beslut om hur Riksbankens resultat för verksamhetsåret 2024 ska disponeras
- ansvarsfrihet för fullmäktige och direktionen för verksamhetsåret.

Direktionens förslag och fullmäktiges beslut återges i bilaga 1. Riksbankens resultat- och balansräkning finns i bilaga 2 och i bilaga 3 redovisas riksbanksfullmäktiges beslut om resultatdisposition. I bilaga 4 redovisas uppteckningar från det offentliga sammanträde med utfrågning av direktionen om Riksbankens årsredovisning 2024 som hölls den 11 mars 2025.

Den 27 februari 2025 informerade fullmäktiges ordförande Bo Broman och vice ordförande Tomas Eneroth utskottet om Riksbankens årsredovisning 2024 och fullmäktiges verksamhet 2024.

Den 11 mars 2025 höll utskottet ett offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion om Riksbankens verksamhet 2024.

Den 20 mars 2025 informerade Riksrevisionen utskottet om revisionsberättelsen över Riksbankens årsredovisning 2024.

Utskottet har som ett led i beredningen av ärendet följt upp fullmäktigeledamöternas och direktionsledamöternas innehav av finansiella instrument m.m. samt fullmäktigeledamöternas bisysslor.

Uppföljning av Riksbankens verksamhet inom beredskapsområdet 2024

I betänkandet gör utskottet en fördjupad uppföljning av Riksbankens verksamhet på beredskapsområdet. Underlag för utskottets uppföljning är en särskild redogörelse om Riksbankens verksamhet inom krisberedskap och civilt försvar som utskottet begärt från Riksbanken enligt 11 kap. 2 § riksbankslagen. Utskottet fattade beslut om att begära redogörelsen den 1 oktober 2024. Riksbanken lämnade redogörelsen Riksbankens verksamhet

inom krisberedskap och civilt försvar till utskottet den 13 februari 2025 (dnr 1137–2024/25). Redogörelsen publicerades därefter på Riksbankens webbplats den 18 februari. I enlighet med utskottets begäran ligger fokus i redogörelsen på hur Riksbanken verkar för att uppfylla det övergripande målet att Riksbanken ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar. Särskild tonvikt läggs vid samverkan och samordning av åtgärder, både internt inom Riksbanken och gentemot andra myndigheter respektive företag. Utskottet har valt att göra en uppföljning av Riksbankens arbete så här långt snarare än en regelrätt utvärdering av verksamheten. Skälet är att Riksbankens bredare ansvar för beredskapsområdet gällt under en förhållandevis kort tid och att verksamheten därmed fortfarande delvis är under uppbyggnad.

Enligt 7 kap. 9 § 4 riksdagsordningen ska finansutskottet följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet. Granskningen bör enligt lagens förarbeten avse måluppfyllelse och effektivitet och omfatta Riksbankens hela verksamhet (prop. 2021/22:41 s. 163). Penningpolitiken granskas årligen i ett särskilt betänkande. En uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2024 redovisas senare under våren i utskottets betänkande 2024/25:FiU24. Sedan riksmötet 2023/24 följer utskottet även upp och utvärderar andra delar av Riksbankens verksamhet i ett särskilt avsnitt i detta betänkande, som i övrigt behandlar Riksbankens årsredovisning och förvaltning. I förra årets betänkande (bet. 2023/24:FiU23) gjordes en uppföljning och utvärdering av Riksbankens verksamhet på betalningsområdet, med särskilt fokus på betalningsinfrastrukturen.

Den 18 februari 2025 informerade riksbankschef Erik Thedéen utskottet om Riksbankens redogörelse om Riksbankens verksamhet inom krisberedskap och civilt försvar.

Utskottets överväganden

Riksbankens årsredovisning och förvaltning 2024

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen fastställer Riksbankens resultaträkning och balansräkning för 2024 enligt direktionens förslag. Riksdagen godkänner också riksbanksfullmäktiges beslut om disposition av Riksbankens resultat. Beslutet innebär att Riksbankens vinst på 36 miljoner kronor överförs till Riksbankens reservfond och att ingen vinst delas ut till statskassan.

Riksdagen beviljar riksbanksfullmäktige ansvarsfrihet för dess verksamhet 2024 och beviljar Riksbankens direktion ansvarsfrihet för förvaltningen av Riksbanken 2024.

Riksdagen lägger Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2024 till handlingarna.

Riksbankens framställning om årsredovisningen

Riksbanken lämnade den 12 februari 2025 framställning 2024/25:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank 2024 till riksdagen. Årsredovisningen innehåller en förvaltningsberättelse, en resultat- och balansräkning och en bedömning av den interna styrningen och kontrollen.

Förvaltningsberättelsen

I förvaltningsberättelsen för 2024 redovisar Riksbanken penningpolitiken och den övriga verksamheten i sex kapitel med utgångspunkt i de allmänna mål för respektive verksamhet som anges i riksbankslagen.

Organisation och ledning samt verksamhet och strategi

Under 2024 höll direktionen totalt 30 sammanträden, varav åtta var penningpolitiska möten. Därutöver fattade direktionen nio beslut per capsulam och Riksbankschefen och direktionen besvarade 35 remisser.

Under året omarbetade Riksbanken sina verksamhetsområden med tillhörande mål och indikatorer för att få bättre överensstämmelse med riksbankslagen och Riksbankens strategiska plan (2024–2027).

Vidare sågs ledningsgruppens sammansättning och arbetssätt över, liksom strukturen på det interna beredningsarbetet samt budgetstyrningen. En översyn av chefsbefattningar gjordes för att renodla och tydliggöra rollerna. Även Riksbankens kommittéstruktur omarbetades, där de två kommittéer som nu finns är beredande utskott till direktionen eller Riksbankens ledningsgrupp i

frågor om verksamhetsutveckling, intern styrning och kontroll samt riskarbete. Därtill introducerades en ny modell för verksamhetsplanering som ska tydliggöra bankens utvecklingsarbete och ge bättre förutsättningar för att löpande göra prioriteringar, såväl på enhets- och avdelningsnivå som på riksbanksövergripande nivå.

Avdelningen för marknader omorganiserades för att tydligare kunna fokusera på utvecklingsarbete. Stabsavdelningen fick ett större ansvar för Riksbankens arbetssätt, och HR-frågor flyttades därmed från avdelningen för intern styrning och verksamhetsstöd till stabsavdelningen. Det inrättades också ett internationellt sekretariat vid staben som ska främja en mer strategisk prioritering av Riksbankens internationella uppdrag.

Med anledning av många nya medarbetare i kombination med en ny riksbankslag initierades under hösten 2024 ett projekt som syftar till att påminna alla anställda om den statliga värdegrunden och ge kunskaper om de krav som ställs på en myndighet. Initiativet ska slutföras och övergå i löpande förvaltning under det andra halvåret 2025.

Riksbanken bedömer att årets fokus på verksamhetsutveckling kommer att förbättra förutsättningarna att bedriva en effektiv och ändamålsenlig verksamhet som bidrar till en stark och säker ekonomi.

Varaktigt låg och stabil inflation

Riksbanken konstaterar att under 2024 stabiliserade sig inflationen successivt nära Riksbankens mål på 2 procent. Snabbt fallande energipriser bidrog till att inflationen mätt med konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) var tillbaka vid målet under våren och sedan också sjönk under 2 procent det andra halvåret 2024. I årsgenomsnitt uppgick KPIF-inflationen till 1,9 procent.

Med tanke på att inflationen låg så nära inflationsmålet och att de långsiktiga inflationsförväntningarna var stabila vid 2 procent bedömer Riksbanken att måluppfyllelsen 2024 var god. Samtidigt utvecklades realekonomin svagt och svensk ekonomi befann sig i en mild lågkonjunktur. Behovet av åtstramande penningpolitik minskade enligt Riksbanken och i maj inleddes en sänkning av styrräntan. Förutom i juni sänkte Riksbanken därefter räntan vid varje penningpolitiskt möte under 2024, med sammanlagt 1,5 procentenheter. Enligt Riksbanken var det en gradvis men snabb anpassning av penningpolitiken, som bidrog till ökad köpkraft för hushållen och goda förutsättningar för en konjunkturåterhämtning 2025.

Som ett led i att normalisera sin balansräkning har Riksbanken sedan april 2023 sålt svenska statsobligationer. I januari 2024 beslutade direktionen att utöka försäljningen av statsobligationer från 5 till 6,5 miljarder kronor per månad. Avsikten har varit att fortsätta med de pågående försäljningarna och låta förfallen fortgå. För att bibehålla en god förmåga att vid behov kunna handla med statsobligationer beslutade direktionen i november 2024 att Riksbanken på sikt ska upprätthålla ett innehav till ett nominellt belopp på 20 miljarder kronor genom att handla med svenska nominella statsobligationer. Med den nuvarande takten av förfall och försäljningar kommer

den nivån att nås i slutet av 2025. Beslutet innebär därmed att de pågående försäljningarna av nominella statsobligationer beräknas upphöra då. En mindre del svenska statsobligationer av det innehav som byggdes upp via Riksbankens tidigare köp kommer därför inte att avvecklas. Innehavet av övriga svenska obligationer fortsätter däremot att minska i takt med att de förfaller och enligt Riksbanken kommer i stort sett allt att vara avvecklat inom några år.

Ett stabilt och effektivt finansiellt system

Riksbanken genomförde under året analyser för att bedöma stabiliteten och effektiviteten i det finansiella systemet och identifiera eventuella risker för allvarliga störningar eller effektivitetsförluster.

Riksbankens samlade bedömning var att det svenska finansiella systemet överlag fungerade väl, trots att det under en period var oroligt på de globala finansiella marknaderna mot bakgrund av bl.a. den ökade geopolitiska osäkerheten. Lägre inflation och sjunkande räntor bidrog till att många företag och hushåll fick en bättre finansiell situation. Riskerna för den finansiella stabiliteten bedömdes därför ha minskat på kort sikt. Däremot betonades att de sårbarheter som länge präglat svensk ekonomi kvarstår, som bankernas exponeringar mot den kommersiella fastighetssektorn och hushållens höga skuldsättning.

Riksbanken breddade under året sin analys av den finansiella infrastrukturen till att omfatta även aktörer som tillhandahåller tjänster som Bank-id och Swish. Riksbanken fördjupade också sin analys av hur avveckling i centralbankspengar kan minska riskerna i det finansiella systemet. För att stärka sin förmåga att hantera eventuella framtida finansiella kriser såg Riksbanken bl.a. över sina planer och rutiner för att vid behov kunna sätta in olika typer av likviditetsstöd. Riksbanken deltog även i flera krisövningar. Riksbanken deltog också i flera samverkansprojekt för att stärka motståndskraften mot cyberattacker och andra digitala operativa hot. Bland annat påbörjade Riksbanken förberedelser för en rad tester av motståndskraften bland svenska aktörer som Riksbanken ska leda.

Sammantaget bedömer Riksbanken att insatserna under året bidrog till att stärka stabiliteten och effektiviteten i det finansiella systemet.

Säkra, effektiva och tillgängliga betalningar

Tillgängligheten till Riksbankens system för avveckling av betalningar, RIX-RTGS och RIX-INST var enligt Riksbanken hög under 2024. Riksbanken har två operativa mål för RIX-systemet: tillgänglighet och kostnadstäckning. Enligt Riksbanken uppnåddes målet för tillgänglighet med god marginal. För RIX-RTGS mäts kostnadsnivån över en treårsperiod och sett över perioden 2022–2024 var kostnadstäckningen 92 procent. För RIX-INST mäts kostnadstäckningen över en initial sjuårsperiod eftersom tjänsten är ny. Under 2024 uppgick kostnadstäckningen till 101 procent. Enligt Riksbanken påbörjades ett arbete med att se över kostnadsmodellen för RIX.

Riksbanken började i februari 2024 avveckla Swishbetalningar i RIX-INST genom Europeiska centralbankens plattform Target Instant Payment Settlement (TIPS) och RIX-INST öppnades även för andra typer av omedelbara betalningar. Vidare fortsatte Riksbanken under året att arbeta med ett initiativ som ska möjliggöra omedelbara betalningar mellan olika valutor på TIPS. Arbetet fortsatte också med att förbereda RIX-RTGS och kringliggande stödsystem för att kunna hantera betalningar i den nya meddelandestandarden ISO 20022 som är obligatorisk för samtliga aktörer på betalningsmarknaden som använder sig av Swift. Standarden ska vara införd senast i november 2025. Riksbanken började även förbereda för att stora betalningar i svenska kronor framöver ska kunna avvecklas på Eurosystemets plattform T2 i stället för RIX-RTGS.

Under 2024 tillhandahöll Riksbanken sedlar och mynt till bankerna och följde värdet av kontanterna i cirkulation. Riksbanken hade en hög tillgänglighet till sina depåer för utlämning och inlämning av sedlar, och myndigheten inledde arbetet med att etablera en kontantdepå i södra Sverige. Mängden kontanter i cirkulation fortsatte att minska. Det genomsnittliga värdet på sedlar och mynt i cirkulation den sista dagen varje månad uppgick i genomsnitt till 57 miljarder kronor, varav sedlar uppgick till 54 miljarder kronor. Det är en minskning med 1 miljard kronor jämfört med slutet av 2023.

Riksbanken bedömer att betalningar i Sverige är säkra och effektiva men att tillgängligheten kan förbättras. Det finns grupper i samhället som inte får tillgång till eller har svårt att använda digitala betaltjänster. Fler privatpersoner, företag och föreningar behöver enligt myndigheten erbjudas möjlighet att ha betalkonto.

Riksbanken bedömer att kontantförsörjningskedjan är sårbar till följd av att den till stor del är beroende av ett fåtal marknadsaktörer. Försörjningskedjan i Sverige utgörs av Riksbanken och i praktiken två privata marknadsaktörer, Bankomat AB (Bankomat) och Loomis Sverige AB (Loomis). Riksbanken konstaterar att Bankomat under 2025 kommer att starta sin egen värdehantering med egna värdetransporter och själv hantera drift och service av sina egna uttags- och insättningsmaskiner. Genom detta stärker Bankomat beredskapen och driftssäkerheten i den egna infrastrukturen. Dock kommer det enligt Riksbanken sannolikt att påverka Loomis möjligheter och incitament att i övrigt upprätthålla sin del av kontanthantering. Vidare har Riksbanken upphandlat en del tjänster av Loomis för sin del av kontanthantering och om förutsättningarna på marknaden ändras avsevärt kan det påverka även Riksbankens del. Riksbanken anser även att bankerna behöver ta ett större ansvar för sina företagskunders dags- och växelkassor och det krävs enligt Riksbanken lagstiftning för att stärka kontanternas ställning. Riksbanken bedömer vidare att ett fortsatt arbete behöver göras för att stärka betalningssystemets motståndskraft mot framtida kriser och krig.

Civil beredskap

Riksbanken vidareutvecklade och tydliggjorde under 2024 den interna ansvarsfördelningen inom beredskapsområdet, exempelvis genom en ny s.k. regel (en samling bestämmelser) för civil beredskap som gör det möjligt att effektivt samordna avdelningarnas beredskapsarbete. Genom regelbundna tester och övningar samt löpande uppföljning av avdelningarnas beredskapsarbete identifierar Riksbanken brister och förbättringsområden både för enskilda samhällsviktiga verksamheter och för Riksbanken som helhet. För att stärka sin förmåga att bidra till totalförsvaret utökade Riksbanken under året sin omvärldsbevakning till att omfatta geoekonomi.

I februari trädde föreskrifter i kraft som ställer krav på att utpekade företag ska stärka sin förmåga att upprätthålla betalningar under fredstida kris-situationer och vid höjd beredskap. Riksbanken samordnar det beredskapsarbete som bedrivs tillsammans med dessa företag, bl.a. genom att tydliggöra företagets ansvar och uppgifter. Under året utvecklade och fastställde Riksbanken också inriktning och arbetsformer för att fr.o.m. 2025 kunna övervaka att företagen följer föreskrifterna.

Riksbanken bedömer att arbetet under året har stärkt såväl Riksbankens förmåga att upprätthålla sin egen verksamhet som allmänhetens möjligheter att genomföra betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Internationell verksamhet

Riksbanken deltog i ca 240 internationella kommittéer under 2024, bl.a. inom Europeiska centralbankssystemet, Banken för internationell betalningsutjämning (BIS), Internationella valutafonden (IMF) och rådet för finansiell stabilitet (Financial Stability Board). Riksbanken hade även ett omfattande bilateralt samarbete med andra centralbanker, framför allt inom Norden och Baltikum. Kunskapsutbytet med Ukrainas centralbank fortsatte under 2024, bl.a. genom utbildning och ett besök från Ukrainas centralbankschef.

Vidare utvecklade Riksbanken sitt internationella nätverk i syfte att underlätta myndighetens strategiska förflyttningar inom bl.a. beredskap, analys och dataanvändning. Ett internationellt sekretariat inrättades på stabsavdelningen för att främja en mer strategisk prioritering av Riksbankens internationella engagemang och för att förbättra den interna samordningen.

Sedan i juni 2024 är riksbankschefen ordförande i Baselkommittén för banktillsyn. Kommittén tar fram standarder och rekommendationer för reglering och tillsyn av banker och följde under året bl.a. hur olika länder inför Basel III-standarderna.

Riksbanken gjorde i februari 2024 en framställning till regeringen om en höjning av Sveriges kapitalinsats (kvot) i IMF. Framställningen var en följd av IMF:s beslut i december 2023 att godkänna den 16:e kvotöversynen som innebär att alla medlemsländers kapitalinsats höjs med 50 procent.¹ I oktober

¹ Riksbanken dnr 2024-00295. Se även prop. 2023/24:99, bet. 2023/24:FiU21, rskr. 2023/24:241–253.

meddelade IMF att Sverige godkänt sin kvothöjning. Kvothöjningen trädde dock inte i kraft under 2024 eftersom inte en tillräckligt stor andel av medlemsländerna godkänt sin egen höjning än. Riksbanken gjorde även en framställning till riksdagen för att förlänga deltagandet i IMF:s bilaterala lån och nya låneprogram (New Arrangements to Borrow, NAB). Dessa är frivilliga låneresurser från medlemsländer som IMF kan utnyttja om fondens eget insatskapital inte skulle vara tillräckligt. Även om de bilaterala lånen ska upphöra när den nya kvothöjningen träder i kraft behöver de förlängas tills detta sker. Riksdagen biföll framställningen i november 2024.²

Riksbanken bedömer att deltagandet i internationella samarbetsorgan, styrelsearbetet i centrala grupper och de täta kontakterna med andra centralbanker bidrog till Riksbankens möjligheter att nå målen inom olika verksamhetsområden 2024.

Bankgemensamma områden

Enligt Riksbanken är syftet med arbetet inom de bankgemensamma områdena att främja en hög kvalitet i myndighetens verksamhet. Under året utökades it-verksamheten med ny kompetens, exempelvis inom cybersäkerhet, it-arkitektur och dataanalys. Ett strategiskt arbete bl.a. med fokus på tillämpning av artificiell intelligens (AI) inleddes också. Vidare tillträdde en hållbarhets-samordnare i början av 2024, vilket ledde till nya initiativ och resultat i arbetet med hållbarhet och miljö. Inom statistikområdet arbetade Riksbanken med att förbättra dataunderlaget inom betalningsområdet, och en utvärdering av forskningsverksamheten påbörjades. Riksbanken var under 2024 en av de mest synliga och omskrivna myndigheterna i Sverige i medierna. Fokus för kommunikationsavdelningen låg under året på de penningpolitiska besluten och beredskapsfrågor inom betalningsmarknaden.

Under de senaste fyra åren har Riksbankens personalstyrka vuxit med 130 personer (110 årsarbetskrafter). Under 2024 var 537 personer anställda, vilket i genomsnitt motsvarar 482 årsarbetskrafter. Personalomsättningen var 10 procent. Det genomfördes 99 rekryteringar under 2024, varav en avdelningschef. Ett nytt verktyg för medarbetarenkäter introducerades och visade att medarbetarna känner stor samhörighet i sina team men att Riksbanken behöver arbeta mer på att effektivisera och förenkla processer.

I fråga om renoveringen av Riksbankens huvudkontor visade inventeringen av myndighetens huvudbyggnad och tekniska system (som värme, ventilation och el) att renoveringen av de tekniska systemen förväntas bli mer omfattande och verksamhetspåverkande än vad som tidigare kunnat förutses. En oberoende och rådgivande funktion ska tillsättas under 2025 som stöd till direktionen och projektgruppen.

Tillgångsförvaltning

Riksbankens redovisade resultat uppgick till 36 miljoner kronor 2024. Det förklaras främst av realiserade valutakursvinster och ett positivt räntenetto.

² Framst. 2024/25:RB3, bet. 2024/25:FiU15, rskr. 2024/25:29.

Totalt resultat, som även inkluderar orealiserade resultat, uppgick till 47,3 miljarder kronor. Det förklaras av ett högre pris på guld och en svagare krona, där det sistnämnda ökar värdet på utländsk valuta i valutareserven.

Vid utgången av 2023 var Riksbankens eget kapital lägre än en tredjedel av målnivån för det egna kapitalet. Riksbanken gjorde därför en framställning till riksdagen om ett kapitaltillskott. I juni 2024 beslutade riksdagen att ge Riksbanken ett kapitaltillskott på 25 miljarder kronor, som betalades ut i september.³

Eget kapital väntas uppgå till 23 miljarder kronor efter resultatdispositionen för 2024, vilket fortfarande är under målnivån på 63,1 miljarder kronor. Riksbanken framhåller att posterna eget kapital och värderingskonton exkl. guldvärdeeffekter samtidigt summerar till 76,1 miljarder kronor.

I det underliggande resultatet ingår ränteintäkter från tillgångarna, räntekostnader för skulderna, övriga intäkter från exempelvis avgifter och kostnader för att driva Riksbankens verksamhet. Riksbanken konstaterar att eftersom det underliggande resultatet inte direkt påverkas av värdet förändringar är det förhållandevis stabilt och därmed en relativt bra indikator för Riksbankens finansiella ställning. Enligt Riksbanken har det underliggande resultatet de senaste 10 åren varit i genomsnitt 2,5 miljarder kronor per år, varav räntenettot bidragit med i genomsnitt 3,1 miljarder kronor per år. För 2024 var det underliggande resultatet 1,1 miljard kronor, varav räntenettot bidrog med 1,2 miljarder kronor.

Riksbanken gör inga riskavsättningar 2024. Riksbanken bedömer att en uppbyggnad av det egna kapitalet bättre tillgodoser myndighetens behov av kapitalbuffert i år än vad avsättningar gör.

I december 2024 beslutade riksdagen om en ändring i riksbankslagen som tydliggör förutsättningarna för Riksbankens finansiering.⁴ Lagändringen som trädde i kraft den 1 januari 2025 innebär att utrymmet för Riksbanken att göra en framställning till Riksdagen formuleras som en möjlighet i stället för en skyldighet. Ändringarna innebär också att vid beräkningen av vilket belopp framställningen ska avse ska orealiserade vinster på värderingskonton, utom det konto som avser guld, beaktas fullt ut. Vidare innebär lagändringen att om Riksbankens eget kapital understiger målnivån får Riksbanken ställa krav på räntefri inlåning från kreditinstituten. Den räntefria inlåningen får högst uppgå till ett belopp som gör att summan av inlåningen, det egna kapitalet och eventuella kassakrav i penningpolitiskt syfte uppgår till målnivån för det egna kapitalet. Riksbanken började under hösten utreda hur det nya inlåningskravet ska genomföras och har för avsikt att införa det under andra halvan av 2025.

Under 2024 bibehölls den valutafördelning och räntekänslighet i valutareserven som Riksbanken beslutade om i mitten av 2023. Under året påbörjade Riksbanken dock en översyn av guld- och valutareserven som fokuserade på

³ Framst. 2023/24:RB4, bet. 2023/24:FiU28, rskr. 2023/24:277–278.

⁴ Prop. 2024/25:50, bet. 2024/25:FiU8, rskr. 2024/25:124.

förvaltningsmodellen och beslutsprocessen för sammansättningen av reserven. Syftet var att ta större hänsyn till Riksbankens balansräkning som helhet och behovet av intjäning. Resultatet av översynen tillämpas från början av 2025.

Sedan i slutet av januari 2024 är en fjärdedel av valutareserven valutasäkrad. Valutasäkring syftar till att begränsa Riksbankens förluster om kronan stärks och har enligt Riksbanken inte något penningpolitiskt syfte. Riksbanken upprätthåller valutasäkring till dess att direktionen beslutar något annat.

Riksbankens balansräkning och resultaträkning

I tabell 1 presenteras i sammandrag Riksbankens balansräkning och hur den har förändrats jämfört med föregående år.

Under 2024 minskade Riksbankens balansomslutning med 116,3 miljarder kronor, främst till följd av försäljningar och förfall av Riksbankens värdepappersinnehav i svenska kronor. Marknadsvärdet av guld och det utländska värdepappersinnehavet steg kraftigt under 2024 när guldpriset ökade och kronan försvagades. Kapitaltillskottet på 25 miljarder kronor som Riksbanken fick i september ökade det egna kapitalet och minskade skulden till bankerna (redovisas under posterna inlåningsfacilitet och emitterade skuldcertifikat).

Tabell 1 Riksbankens balansräkning i sammandrag

Miljoner kronor

	2024	2023	Förändring
Tillgångar			
Guld	117 472	83 928	33 544
Fordringar på IMF	123 038	116 078	6 960
Valutareserv ¹	460 088	418 915	41 173
Utlåningsfacilitet	112	213	–101
Värdepapper i svenska kronor	437 297	629 927	–192 630
Övriga tillgångar	1 415	6 637	–5 222
Summa tillgångar	1 139 422	1 255 698	–116 276
Skulder			
Utelöpande sedlar och mynt	57 094	58 462	–1 368
Inlåningsfacilitet	236 830	246 516	–9 686
Emitterade skuldcertifikat	554 112	740 653	–186 541
Skulder till Riksgälden i utländsk valuta	5 183	2 606	2 577
Inlåningsrepor i utländsk valuta	–	3 374	–3 374
Motpost till särskilda dragningsrätter	93 877	88 231	5 646
Övriga skulder	10 010	6 017	3 993
Avsättningar	563	426	137
Värderegleringskonton	158 708	111 404	47 304
Eget kapital	23 009	–18 182	41 1991
Årets resultat	36	16 191	–16 155
Summa skulder	1 255 698	1 255 698	–116 276

¹ Posten Valutareserv består av banktillgodohavanden, lån och värdepapper som i balansräkningen redovisas under rubriken Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige.

² Skulden till Riksgälden redovisas i balansräkningen under posten Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige.

Källa: Riksbankens årsredovisning 2024.

Tabell 2 nedan visar Riksbankens resultaträkning för 2024. Riksbankens resultat uppgick till 36 miljoner kronor och förklaras främst av realiserade valutakursvinster och ett positivt räntenetto. Riksbankens totala resultat, som omfattar både det realiserade och orealiserade resultatet, uppgick till 47,3 miljarder kronor. Bakom det orealiserade resultatet ligger ett högre guldpris och en svagare kronkurs (som nämnts ovan). Förvaltningskostnaderna uppgick till 1,3 miljarder kronor.

Tabell 2 Riksbankens resultaträkning

<i>Miljoner kronor</i>		
	2024	2023
Ränteintäkter	40 830	45 106
Räntekostnader	-39 609	-42 792
Nettoresultat av finansiella transaktioner, nedskrivningar och riskavsättningar	-1 070	14 993
Nettointäkter av avgifter	175	141
Erhållna utdelningar	88	71
Övriga intäkter	969	58
Summa nettointäkter	1 383	17 577
Personalkostnader	-730	-671
Administrationskostnader	-544	-531
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-73	-71
Sedel- och myntkostnader	0	-113
Summa förvaltningskostnader	-1 347	-1 386
Årets resultat	36	16 191

Källa: Riksbankens årsredovisning 2024.

De återstående åtaganden som Riksbanken har gentemot IMF framgår av tabell 3 nedan. Riksbanken bidrar till IMF:s finansiering via insatskapital och lånearrangemang och har under många år haft beredskap att använda guld- och valutareserven för att möta åtaganden mot fonden. Sedan januari 2023 finansieras ny utlåning till IMF genom upplåning via Riksgäldskontoret. Värdet på denna upplåning uppgick vid slutet av 2024 till 5,2 miljarder kronor.

Tabell 3 Riksbankens återstående finansiella åtaganden mot IMF

<i>Miljoner kronor</i>		
	2024-12-31	2023-12-31
Särskilda dragningsrätter (SDR)	181 472	170 689
Insatskapital (kvot)	47 106	42 824
New Arrangements to Borrow	64 847	60 794
Kreditavtal	45 825	43 004
Poverty Reduction and Growth Trust	9 343	9 385
Totalt återstående åtagande	348 593	326 696

Källa: Riksbankens årsredovisning 2024.

Direktionens bedömning av intern styrning och kontroll

Riksbankens interna styrning och kontroll (ISK) säkerställer att myndigheten, med rimlig säkerhet, fullgör sina uppgifter samt uppnår målen och de krav som ställs på verksamheten enligt riksbankslagen. Direktionen är ytterst ansvarig för att det finns en ISK. I årsredovisningen presenterar direktionen sin

bedömning av om den är betryggande. Bedömningen utgår från riksbankslagens definition av ISK som en process där momenten riskanalys, kontrollåtgärder, uppföljning och dokumentation ingår.

En central del är att säkerställa att det finns en ändamålsenlig riskhantering. Under 2024 tog Riksbankens ledningsgrupp fram en övergripande riskanalys för verksamheten. Syftet var att få en gemensam bild och förståelse för de mest aktuella riskerna och vilka åtgärder som behövs för att hantera dem. Vidare inrättade stabschefen en kommitté för att bereda frågor om ISK och riskhantering.

Direktionen har utvärderat om den interna styrningen och kontrollen under 2024 uppfyllde de krav som ställs i riksbankslagen och har gjort bedömningen att den var betryggande under den period som årsredovisningen avser.

Riksbanksfullmäktiges framställning om resultatdisposition

Fullmäktige lämnade den 14 februari 2025 framställning 2024/25:RB2 Riksbanksfullmäktiges beslut om resultatdisposition 2024 samt fullmäktiges verksamhetsberättelse till riksdagen.

Beslutet om disposition av Riksbankens resultat 2024

Fullmäktige beslutade den 14 februari 2025 om disposition av Riksbankens resultat för 2024. Enligt beslutet ska Riksbankens resultat för 2024 disponeras så att vinsten på 36 miljoner kronor överförs till Riksbankens reservfond.

För att vinst ska få delas ut till staten ska Riksbanken redovisa en vinst som överstiger det belopp som behöver överföras till Riksbankens eget kapital för att det ska uppnå den lagstadgade målnivån. Målnivån för Riksbankens eget kapital ska årligen räknas upp med den förändring av konsumentprisindex (KPI) som Statistiska centralbyrån (SCB) publicerar och hela det belopp som överstiger den inflationsjusterade målnivån ska delas ut. Eftersom eget kapital efter överföringen av årets vinst till reservfonden kommer att vara lägre än målnivån för det egna kapitalet, som efter årets KPI-uppräknings uppgår till 63 100 miljoner kronor, görs ingen vinstutdelning för 2024.

Fullmäktiges ledamöter och suppleanter 2024

Fullmäktige består av elva ledamöter och lika många suppleanter. Under 2024 bestod fullmäktige av följande ledamöter: Bo Broman (ordförande), Tomas Eneroth (vice ordförande), Susanne Ackum, Martin Kinnunen, Annelie Karlsson, Hans Birger Ekström, Hans Hoff, Mattias Karlsson, Jonas Jacobsson Gjörtlér, Emma Lennartsson och Mats Odell. Suppleanter under samma period var Lena-Karin Lifvenhjelm, Mathias Tegnér, Malin Löfsjögård, Linda Lindberg, Ulla Andersson (t.o.m. den 15 januari), Ali Esbati (fr.o.m. den 16 januari), Maria Plass, Peter Helander, Martin Selander (t.o.m. den 8 april), Eric Westroth (fr.o.m. den 9 april), Katarina Brännström, Ulf Holm och Hanne Clivemo.

Fullmäktiges verksamhet under 2024

Fullmäktige sammanträdde vid tolv tillfällen under 2024.

Direktionsledamoten Martin Flodéns mandat löpte ut den 21 maj 2024. Efter ett öppet ansökningsförfarande utsåg fullmäktige den 15 mars Anna Seim till direktionsledamot med en mandatperiod på sex år fr.o.m. den 22 maj. Under året har fullmäktige tagit ställning till anställningsvillkor och nya sidouppdrag som anmälts av direktionsledamöter och begäran från en tidigare ledamot om att få inneha anställning och uppdrag under karensperioden.

Direktionens verksamhet har granskats av fullmäktige genom fullmäktiges revisionsfunktion. Revisionen utfördes av KPMG AB. Fullmäktige beslutade om en revisionsplan för 2024, och KPMG har utifrån planen granskat direktionens tjänsteutövning och arbete och rapporterar granskningarna till fullmäktige. KPMG identifierade inte några väsentliga brister vid någon av dessa granskningar. Fullmäktiges presidium har därutöver haft löpande kontakt med Riksbankens internrevision.

Direktionens ledamöter deltar på fullmäktiges sammanträden och har redogjort för aktuella frågor för Riksbanken. Direktionen har löpande gett fullmäktige information om beslut och händelser kopplade till Riksbankens verksamhet. Direktionen har också informerat fullmäktige om Riksbankens verksamhetsplan, verksamhetens tertiärluppföljningar inklusive riskrapportering, budget och kommunikation samt status för renoveringen av Riksbankshuset och resultatet av den årliga medarbetarundersökningen. För att ge fördjupad information i aktuella frågor har direktionen under året bjudit in fullmäktige till några temaluncher i anslutning till sammanträdena. Fullmäktige har även fått information om Riksrevisionens årliga granskning av Riksbankens verksamhet.

I september genomförde fullmäktige en studieresa till USA och Kanada för att få en fördjupad förståelse för Riksbankens internationella verksamhet.

Norges Banks representantskap besökte i oktober Riksbanken och träffade fullmäktiges ordförande och tjänstemän från Riksbanken. Syftet med besöket var informationsutbyte.

Fullmäktige beslutade den 30 augusti om att lämna ett remissyttrande till finansdepartementet om promemorian Nya förutsättningar för Riksbankens finansiering. I yttrandet framhöll fullmäktige vikten av att Riksbanken har tillgång till de finansiella resurser som Riksbanken behöver för att bedriva sin verksamhet på ett oberoende sätt.

Fullmäktige har under året fått möjlighet att lämna synpunkter på Riksbankens framställning till regeringen om en höjning av Sveriges kvot i IMF, Riksbankens framställning till riksdagen om återställning av eget kapital och Riksbankens framställning till riksdagen om medgivande för Riksbanken att ge kredit till IMF.

Riksrevisionens revisionsberättelse över Riksbankens årsredovisning

Riksrevisionen lämnade den 11 mars 2025 en redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2024 till riksdagen (redog. 2024/25:RR2). Enligt Riksrevisionen har Riksbanken upprättat årsredovisningen enligt lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank samt i enlighet med de regler för bokföring och årsredovisning som fastställs av direktionen. Vidare bedöms Riksbanken i alla väsentliga avseenden ha gett en rättvisande bild av bankens ekonomiska resultat, finansiering och finansiella ställning per den 31 december 2024. Dessutom bedöms Riksbanken ha lämnat en förvaltningsberättelse och information i övrigt som är förenlig med och stöder en rättvisande bild i årsredovisningen som helhet. Riksrevisionen tillstyrker därför att riksdagen fastställer balansräkningen och resultaträkningen.

Enligt Riksrevisionen har fullmäktige beslutat om disposition av årets resultat i enlighet med lagen om Sveriges riksbank. Riksrevisionen tillstyrker därför att riksdagen godkänner fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat.

Riksrevisionen uttalar sig även om fullmäktiges och direktionens förvaltning av Riksbanken 2024. Enligt revisionen har Riksbanken i sin förvaltning i allt väsentligt följt tillämpliga föreskrifter, dvs. riksbankslagen. På basis av genomförda revisionsåtgärder tillstyrker Riksrevisionen att riksdagen beviljar ansvarsfrihet för fullmäktige och direktionen för 2024.

Det är Riksbankens direktion som i enlighet med riksbankslagen har ansvar för att lämna ett uttalande om den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten. Enligt Riksrevisionen har det i revisionen inte framkommit något som skulle tyda på att ledningen i sin bedömning av den interna styrningen och kontrollen inte har följt lagen om Sveriges riksbank.

Pågående arbete

Ny strategisk allokering av guld- och valutareserven och oförändrad valutasäkring

Den 1 april 2025 meddelade Riksbanken att myndigheten beslutat om en ny strategisk allokering av tillgångarna i valutareserven. Den strategiska allokeringen syftar enligt Riksbanken till att uppnå en balans mellan beredskap, risk och intjäning. Beslutet innebär att valutareserven tills vidare ska innehålla tillgångar i valutorna amerikanska dollar (70 procent, tidigare 62 procent), euro (17,5 procent, tidigare 22 procent), brittiska pund (oförändrat på 5 procent), australiska dollar (oförändrat på 5 procent) och norska kronor (2,5 procent, tidigare 3 procent).

Enligt Riksbanken stiger den förväntade avkastningen något genom att man ökar andelen tillgångar i amerikanska dollar och, förutom tyska statsobligationer i euro, även inkluderar franska, spanska och italienska statsobligationer i valutareserven. Obligationerna i euro kommer att uppgå till

totalt 17,5 procent, varav de tyska obligationerna uppgår till 10 procent, de franska till 5 procent, de spanska till 2 procent och de italienska till 0,5 procent.

Riksbanken beslutade även att den nuvarande valutasäkringen behålls oförändrad, vilket innebär att cirka en fjärdedel av valutareservens storlek även fortsättningsvis ska vara valutasäkrad.

Riksbanken bedömer sammantaget att valutasäkringen och den strategiska allokeringen för guld- och valutareserven 2025 är proportionerlig och väl avvägd i förhållande till Riksbankens behov samt de mål och principer som anges i riksbankslagen.

Betalningsrapporten 2025

Den 10 mars 2025 publicerade Riksbanken årets betalningsrapport. I rapporten framhåller Riksbanken att staten behöver ha en aktiv roll på betalningsmarknaden för att bidra till bl.a. innovation, konkurrens och motståndskraft. Ett område som Riksbanken anser behöver förbättras är möjligheten att genomföra offlinebetalningar. Vidare anser Riksbanken att det behövs åtgärder för att upprätthålla kontantanvändningen. Enligt Riksbanken bör det bl.a. införas en kontantplikt vid försäljning av livsnödvändiga varor och lagstiftning om åtgärder som skyddar hela kontantkedjan. Riksbanken lyfter även fram att fler behöver få tillgång till betalkonto. Ett annat prioriterat område för Riksbanken är att möjliggöra omedelbara betalningar i större utsträckning, och myndigheten anser att bankerna bör erbjuda fler tjänster för detta. Det framhålls också att Riksbanken samarbetar med andra centralbanker samt nationella och internationella privata banker för att möjliggöra omedelbara gränsöverskridande betalningar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har granskat Riksbankens årsredovisning 2024 och förvaltningen av Riksbanken samma år. Utskottet tillstyrker, i likhet med Riksrevisionen, att fullmäktige beviljas ansvarsfrihet för sin verksamhet och att direktionen beviljas ansvarsfrihet för förvaltningen av Riksbanken 2024. Vidare konstaterar utskottet att Riksbanken enligt Riksrevisionen bedöms ha gett en rättvisande bild av bankens ekonomiska resultat, finansiering och finansiella ställning per den 31 december 2024. Dessutom bedöms Riksbanken enligt Riksrevisionen ha lämnat en förvaltningsberättelse och information i övrigt som är förenlig med och stöder en rättvisande bild i årsredovisningen som helhet. Därmed tillstyrker utskottet att Riksbankens resultaträkning och balansräkning för 2024 fastställs enligt direktionens förslag. Utskottet föreslår också att riksdagen godkänner fullmäktiges beslut om disposition av Riksbankens resultat 2024. Beslutet innebär att Riksbankens vinst på 36 miljoner kronor överförs till Riksbankens reservfond och att ingen vinst delas ut till statskassan. Utskottet föreslår även att riksdagen lägger Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2024 till handlingarna.

Utskottet konstaterar att Riksbankens resultat för 2024 uppgick till 36 miljoner kronor. Det totala resultatet, som även inkluderar orealiserade resultat, uppgick till 47,3 miljarder kronor. Det förklaras av ett högre pris på guld och en svagare krona, där det sistnämnda ökar värdet på utländsk valuta i valutareserven. Utskottet noterar att eget kapital efter resultatdispositionen kommer att uppgå till 23,1 miljarder kronor. Samtidigt summerar posterna eget kapital och värderingskonton exkl. guldvärdeeffekter till 76,1 miljarder kronor. Utskottet konstaterar att det underliggande resultatet uppgår till 1,1 miljarder kronor, vilket är lägre än det genomsnittliga underliggande resultatet de senaste tio åren. Utskottet noterar att Riksbanken har för avsikt att införa det nya inlåningskravet under andra halvan av 2025. I fråga om guld- och valutareserven noterar utskottet att den översyn Riksbanken genomförde under 2024 resulterat i en ny strategisk allokering av tillgångarna och att valutasäkringen behålls oförändrad.

Utskottet konstaterar vidare att Riksbanken arbetade med verksamhetsutveckling under 2024, bl.a. infördes en ny modell för verksamhetsplanering, verksamhetsområden omarbetades, olika chefsroller tydliggjordes och ett internationellt sekretariat inrättades på stabsavdelningen. Utskottet noterar Riksbankens bedömning att utvecklingen kommer att förbättra förutsättningarna att bedriva en effektiv och ändamålsenlig verksamhet som bidrar till en stark och säker ekonomi. Utskottet välkomnar Riksbankens initiativ att med anledning av många nya medarbetare i kombination med en ny riksbankslag påminna alla anställda om den statliga värdegrunden och ge kunskaper om de krav som ställs på en myndighet.

I fråga om penningpolitiken 2024 noterar utskottet att Riksbanken bedömer att måloppfyllelsen 2024 var god mot bakgrund av att inflationen låg nära inflationsmålet och de långsiktiga inflationsförväntningarna var stabila vid 2 procent. Utskottet kommer under våren 2025 att återkomma med sin årliga uppföljning och utvärdering av penningpolitiken i betänkande 2024/25:FiU24.

Utskottet noterar att trots oro på de globala finansiella marknaderna under en period 2024, bl.a. mot bakgrund av den geopolitiska osäkerheten, bedömer Riksbanken att det svenska finansiella systemet överlag fungerade väl. Lägre inflation och sjunkande räntor bidrog till att många företag och hushåll fick en bättre finansiell situation, samtidigt som sårbarheter kvarstod, som bankernas exponeringar mot den kommersiella fastighetssektorn och hushållens skuldsättning.

När det gäller betalningsområdet noterar utskottet Riksbankens bedömning att betalningar i Sverige är säkra och effektiva men att tillgängligheten kan förbättras. Utskottet vill här påminna om att utskottet i sin uppföljning och utvärdering av Riksbankens arbete på betalningsområdet framhöll att bristande tillgång till betalningssystemet är ett angeläget samhällsproblem (bet. 2023/24:FiU23). Avsaknad av tillgång till betaltjänster är en stor utmaning för drabbade individer och kan även utgöra ett hinder för svensk konkurrenskraft.

Utskottet konstaterar att Riksbanken under 2024 bl.a. vidareutvecklade och tydliggjorde den interna ansvarsfördelningen på beredskapsområdet. Vidare

har föreskrifter trätt i kraft som ställer krav på att utpekade företag ska stärka sin förmåga att upprätthålla betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Utskottet framhåller att verksamheten inom civil beredskap närmare berörs i nästa avsnitt i betänkandet, där utskottet följer upp Riksbankens verksamhet inom området 2024.

Avslutningsvis noterar utskottet i fråga om renoveringen av Riksbankens huvudkontor att inventeringen visade att renoveringen av de tekniska systemen förväntas bli mer omfattande och verksamhetspåverkande än vad som tidigare kunnat förutses.

Som ett led i beredningen av årsredovisningen höll utskottet den 11 mars 2025 ett offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion. Uppteckningar från utfrågningen redovisas i bilaga 4 i betänkandet.

Uppföljning av Riksbankens verksamhet inom beredskapsområdet 2024

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner det som utskottet anför om Riksbankens verksamhet inom beredskapsområdet 2024. Att Riksbanken i egenskap av centralbank kan fortsätta med sin verksamhet även under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap har stor betydelse för Sveriges motståndskraft. Utskottet konstaterar och välkomnar att Riksbanken bedriver ett omfattande arbete på beredskapsområdet för att leva upp till det bredare ansvar för civil beredskap som den nya riksbankslagen innebär. Utgångsläget är gott men inte utan utmaningar. Utskottet noterar att Riksbanken bedömer att arbetet under 2024 stärkt såväl Riksbankens förmåga att upprätthålla sin egen verksamhet som allmänhetens möjligheter att genomföra betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Inledning

Utskottet beslutade den 1 oktober 2024 att begära en redogörelse av Riksbanken som underlag till en fördjupad uppföljning av Riksbankens verksamhet på beredskapsområdet. Utskottet har valt att göra en uppföljning av Riksbankens arbete så här långt snarare än en regelrätt utvärdering av verksamheten. Skälet till detta är att Riksbankens bredare ansvar för beredskapsområdet gällt under en förhållandevis kort tid och att verksamheten därmed fortfarande delvis är under uppbyggnad.

Riksbanken lämnade redogörelsen Riksbankens verksamhet inom krisberedskap och civilt försvar – Redogörelse till finansutskottet enligt 11 kap. 2 § riksbankslagen till finansutskottet den 13 februari 2025 (dnr 1137–2024/25). Redogörelsen publicerades på Riksbankens webbplats den 18 februari 2025.

Riksbankens redogörelse

Som svar på finansutskottets begäran redogör Riksbanken för hur långt arbetet med beredskap har kommit och ger exempel på utmaningar framåt. Riksbanken anför att de nya kraven i riksbankslagen har gällt förhållandevis kort tid, men att Riksbanken redan har etablerat ett långsiktigt och systematiskt beredskapsarbete för att möta dem. Utgångsläget är enligt Riksbanken gott, men inte utan utmaningar.

Den finansiella sektorn är präglad av en hög digitaliseringsgrad, och aktörerna är tätt sammankopplade. Dessutom är hotbilden mot Sverige både bred och komplex, vilket kräver förmåga att möta allt från otillbörlig

informationspåverkan, cyberangrepp, utnyttjande av ekonomiska beroenden till allvarliga säkerhetskändelser. Samtidigt ska arbetet utgå från krigsfara och krig som yttersta hot. Beredskap måste enligt Riksbanken byggas på en långsiktig grund men med god förmåga till anpassning utifrån nya omständigheter. Lärdomar från såväl övningar som skarp hantering behöver omhändertas och omsättas till konkreta åtgärder som ökar förmågan att hantera både dagens och morgondagens hot och risker.

Den höga digitaliseringen för med sig både för- och nackdelar. Den ger flexibilitet som minskar beroendet till en viss geografisk plats, men samtidigt skapas ökade risker med att exempelvis cyberangrepp och andra it-störningar snabbt kan få spridningseffekter och i värsta fall leda till stora konsekvenser i hela betalningssystemet. Nu krävs det därför enligt Riksbanken ökat fokus på robusthet och att alla aktörer inom den finansiella sektorn ökar takten i att vidta åtgärder som stärker den samlade motståndskraften. Det handlar både om snabba insatser med enkla medel och mer omfattande och kostsamma satsningar. Riksbankens beredskapsarbete innehåller både långsiktiga åtgärder på systemnivå och kortsiktiga lösningar som ger snabb effekt.

Förmåga att upprätthålla Riksbankens verksamhet

Struktur för samordning av det interna beredskapsarbetet

Riksbankens direktion har beslutat om en policy och fastställt en regel (en samling bestämmelser) för arbetet med beredskap. Dokumenten beskriver hur Riksbankens planering och förberedelser ska fungera samt hur ansvarsfördelningen ser ut. Avdelningscheferna ansvarar för att det finns en ändamålsenlig beredskapsplanering vid respektive avdelning. Chefen för avdelningen för intern styrning och verksamhetsstöd (AIS) leder och samordnar planering och förberedelser inom området, vilket också omfattar extern samverkan. Ansvar för att leda och samordna Riksbankens hantering av en fredstida krissituation eller ett läge av höjd beredskap ligger också i fortsättningen på stabsavdelningen.

Under 2024 har även processerna för den interna samordningen vidareutvecklats för att skapa ökad effektivitet och bättre förutsättningar för Riksbankens strategiska förflyttningar, där beredskap är ett område.

Planering för Riksbankens samhällsviktiga verksamhet

Riksbanken har sedan tidigare beslutat om vilka verksamheter som är samhällsviktiga, och därmed ska upprätthållas under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Det handlar om att bedriva penningpolitik, förvalta betalningssystemet RIX, genomföra transaktioner i guld- och valutaservisen, kontantförsörjning, övervaka den finansiella sektorn, finansiell krishantering genom likviditetsstöd samt betalningsförmedling mellan centralbanker och med internationella organisationer.

Nämnda verksamheter är i sin tur beroende av ett antal kritiska stödverksamheter. Alla samhällsviktiga verksamheter inom Riksbanken har

kontinuitetsplaner, som testas minst årligen genom övningar. Under 2024 genomfördes en fördjupad analys av vilken samhällsviktig verksamhet som är mest kritisk att upprätthålla i ett yttersta läge, och det gjordes en fördjupad kartläggning och åtgärdsbedömning av beroendet av kritiska leverantörer. Det pågår också ett omfattande arbete för att säkra tillgången till alternativa verksamhetsplatser med tillgång till bl.a. reservkraft och digital infrastruktur. Riksbanken har genomfört ett penningpolitiskt beslut i Jönköping och Falun för att öka och testa Riksbankens förmåga att bedriva verksamhet även om ordinarie lokaler inte är tillgängliga.

Utbildning och övning

Riksbanken bedriver utbildnings- och övningsverksamhet för att utveckla och följa upp sin förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet i alla lägen. Under 2024 beslutades det om en flerårig utbildnings- och övningsplan som sträcker sig fram till 2027. Den fleråriga planen konkretiseras löpande med en årlig övnings- och utbildningsplan.

Riksbanken genomför och deltar också i ett antal övningar och utbildningar med externa aktörer, under 2023–2024 handlar det t.ex. om övningar och utbildningar inom ramen för Finansiella sektorns privat-offentliga samverkan (FSPOS), en övning med Finansiella stabilitetsrådet med fokus på hantering av en cyberattack och medverkan i en nordisk-baltisk stabilitetsövning.

Med erfarenheter från tidigare övningar och utbildningar som grund infördes ett delvis nytt arbetssätt 2025. Den årliga utbildnings- och övningsplanen ska följa en tydligare röd tråd och utgå från en analys av vilka konkreta förmågor och scenarier som bör prioriteras under kommande år. Dessa förmågor utvecklas genom olika delaktiviteter och prövas i en gemensam övning i slutet av året. Slutsatserna från genomförda aktiviteter under året ligger därefter till grund för kommande års övnings- och utbildningsplan.

Hantering vid fredstida krissituationer eller höjd beredskap

Riksbankens hantering av fredstida kriser och ytterst ett läge av höjd beredskap följer ansvarsprincipen och likhetsprincipen. Avdelningarna ska ha förmåga att hantera störningar och incidenter inom respektive verksamhetsområde och stabsavdelningen samordnar avdelningsöverskridande frågor. Även om Riksbanken inte omfattas av förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap är kriterierna som beskrivs i förordningens 6 § för att bedöma att en situation är en kris i princip desamma.

I ett läge av eller inför höjd beredskap aktiveras och bemannas Riksbankens krigsorganisation i syfte att uthålligt lösa myndighetens prioriterade uppgifter som är av vikt för totalförsvaret. Kris- eller krigsorganisationen leds av stabschefen eller av den som stabschefen utser.

Riksbanken framhåller att allvarliga situationer, t.ex. omfattande cyberattacker mot kritisk infrastruktur, sannolikt skulle påverka både Riksbankens förmåga att upprätthålla sin verksamhet och Riksbankens uppgift

att säkerställa allmänhetens betalningar samt den finansiella stabiliteten i bredare bemärkelse. Det innebär att krishantering inom olika ansvarsområden pågår samtidigt. Stabschefen samordnar helheten med möjlighet att prioritera resurser och ärenden. Respektive avdelning håller i kontakter och forum med externa parter. Avdelningarna rapporterar sedan till Riksbankens krisledning där en stab sammanställer en gemensam lägesbild som ligger till grund för åtgärder.

Allmänhetens betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap

Krav på företag av särskild betydelse för betalningar

Riksbanken har kravställande, samordnande och övervakande uppgifter i förhållande till företag som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar. I februari 2024 trädde Riksbankens beslutade föreskrifter i kraft som fastställer krav på företagens planering och förberedelser inför fredstida krissituationer och höjd beredskap (RBFS 2023:3). Under 2025 inleds övervakningen av företagen i praktiken. Övervakningsprocessen kan ytterst förenas med föreläggande och vite. Riksbanken ser dock i första hand övervakningen som ett verktyg där eventuella brister och sårbarheter i företagets beredskapsarbete kan fångas upp och användas som underlag för att inrikta fortsatt beredskapsarbete.

Genom föreskrifterna pekar Riksbanken ut vilka företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar samt preciserar företagets beredskapsansvar i sitt förberedande och planerande arbete. Riksbanken påbörjar under 2025 en översyn av föreskrifterna, i syfte att framöver utvidga den krets av företag som omfattas och ställa nya krav.

Under 2023 fastställde Riksbanken en ny samverkansstruktur för det gemensamma arbetet med de företag som omfattas av föreskrifterna, som benämns Civil Beredskap Betalningar (CBB). Strukturen följer samma nivåer – inriktning, samordning och genomförande – som parallellt upprättades för beredskapssektorn Finansiella tjänster. En viktig del av arbetet inom CBB är enligt Riksbanken att öka företagets kunskaper om krisberedskap och civilt försvar.

Riksbankens föreskrifter anger bl.a. att företagen ska fastställa rutiner som beskriver hur verksamheten ska upprätthållas och vilken personal och bemanning som behövs. Krigsplacering är ett verktyg för detta, och Riksbanken har via riksbankslagen mandat att peka ut företag som ska ha den möjligheten. Riksbanken har också tagit fram planeringsföretsättningar som konkretiserar hur företagen kan uppfylla kraven i föreskrifterna, genom t.ex. reservkraft, separerade datahallar för centrala tjänster och att företagen bör ha en bemannad krigsorganisation.

Enligt föreskrifterna ska företagen planera och förbereda för att kunna ingå i den ledningsfunktion för samordning och information som Riksbanken leder

under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Ledningsfunktionen etablerades under 2024 och har utformats med utgångspunkt i det frivilliga samverkansforum, Krissamverkan för det centrala betalningssystemet, som funnits sedan 2016. Funktionen aktiveras när det har inträffat en händelse som påverkar eller kan påverka möjligheten att genomföra betalningar. Riksbanken genomför regelbundna sammankallningstester.

En av de större aktiviteter som Riksbanken genomförde tillsammans med företagen under våren 2024 var en kartläggning av betalningsflöden, analys av risker och sårbarheter samt identifiering av åtgärder som stärker motståndskraften framåt. Analysarbetet omfattade såväl elektroniska betalningar som kontantförsörjning och beaktade olika tekniska system ur robusthets- och säkerhetsperspektiv samt beroenden av exempelvis elförsörjning och datakommunikation.

År 2024 etablerades arbetsgrupper som arbetar med förmågehöjande åtgärder, exempelvis att stärka möjligheten till offlinebetalningar med kort. De tekniska förutsättningarna för offlinebetalningar är enligt Riksbanken relativt goda redan i dag, men en fråga är vem som ska bära likviditets- och kreditrisker. I arbetet har Riksbanken involverat marknadsaktörer för att identifiera och genomföra lämpliga lösningar.

En annan åtgärd är att genomföra en fördjupad kartläggning om eventuella förutsättningar för prioritering av betalningar, dvs. vilka betalningar som ska genomföras före andra vid t.ex. långvariga elavbrott.

Andra beredskapsperspektiv inom betalningsområdet

En annan viktig del av Riksbankens beredskapsarbete är att öka kunskapen om betalningsberedskap hos allmänheten. Riksbanken bidrog 2024 bl.a. med information om hur allmänheten kan inkludera betalningar i sin hemberedskap i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) material Om krisen eller kriget kommer.

Riksbankens löpande arbete inom kontantområdet innefattar flera beredskapsaspekter. Riksbanken bidrar till kunskapsutveckling och påpekar regelbundet och tydligt kontanternas stora betydelse för betalningsberedskapen. Riksbanken ansvarar för att försörja Sverige med sedlar och mynt. Utifrån befintliga lagkrav öppnar Riksbanken sedeldepåer på fler ställen i landet och arbetar för att möjliggöra förvaring av sedlar som inte är i cirkulation även vid privata depåer. Riksbanken säkerställer tillräckliga lager av sedlar för att klara av att ge ut sedlar även under en kris eller höjd beredskap utan att behöva producera nya sedlar. Arbetet med distribuerade lager hos de privata aktörerna kommer enligt Riksbanken också att underlätta sedelutgivning och transporter vid kris eller höjd beredskap. Riksbanken har en kontinuerlig dialog med de privata aktörerna för att säkerställa deras ansvar inom kontanthanteringen. För att säkerställa Riksbankens förmåga att upprätthålla kontantförsörjningen sker också en mycket nära samverkan med Polismyndigheten genom dialog och samverkansövningar.

Riksbanken ser generellt positivt på Kontantutredningens förslag från december 2024 för att säkra kontanternas fortsatta funktion som betalmedel. Den samlade bilden av åtgärder och flera förslag ligger i linje med vad Riksbanken tidigare framfört i olika sammanhang. Det gäller t.ex. kontantplikt för näringsidkare som säljer livsnödvändiga varor och lagstadgad rätt för privatpersoner att kunna sätta in kontanter på konto.

Helhetssyn inom cybersäkerhet

I redogörelsen lämnas exempel på Riksbankens arbete med att bygga upp skydd mot hot i informationsmiljön, både när det gäller aktiviteter som bidrar till stärkt digital motståndskraft inom det finansiella systemet och när det gäller att stärka den egna motståndskraften.

Cybersäkerhet i det finansiella systemet

Riksbanken bidrar till stärkt motståndskraft i den finansiella sektorn genom sin roll som övervakande myndighet inom cyberområdet. Riksbanken har t.ex. i uppdrag att övervaka och samordna tester av finansiella aktörers motståndskraft mot digitala angrepp i enlighet med DORA-förordningen från januari 2025. Testerna kommer att göras som en del av det s.k. TIBER-programmet, som innebär att flera cyberangrepp genomförs under kontrollerade former med målet att efterlikna realistiska angrepp.

En utmaning i sammanhanget är enligt Riksbanken de omfattande sammanlänkningarna mellan viktiga finansiella aktörer och leverantörer av olika tjänster. Under det senaste året har flera it-incidenter visat på de risker som är förknippade med tredjepartsberoenden. Riksbanken underströk 2024 bl.a. vikten av att även aktörer som inte omfattas av DORA-förordningen, men som är betydelsefulla för det finansiella systemet, som Bankgirot, Finansiell ID-Teknik, Getswish och RIX, förhåller sig till kraven och eftersträvar samma nivå av motståndskraft mot digitala angrepp. Eftersom alla tredjepartsrisker inom den finansiella sektorn inte hanteras i DORA-förordningen är det enligt Riksbanken också viktigt att fortsätta att arbeta förebyggande och upptäcka okända tredjepartsberoenden.

Riksbanken medverkar också löpande i tester ledda av andra länder där den testade aktören bedöms ha inverkan på den svenska finansiella sektorn. Riksbanken anordnade vidare en träff för svensk-baltisk kunskapsdelning tillsammans med centralbankerna i Estland, Lettland och Litauen. År 2024 deltog Riksbanken i världens största övning i cybersäkerhet, den Natogemensamma övningen Locked Shields.

Riksbankens interna cybersäkerhet

Riksbanken har en säkerhetsorganisation som leds av en säkerhetschef och som ansvarar för styrning, stöd och uppföljning. Ansvaret gäller samtliga säkerhetsområden, dvs. informations- och cybersäkerhet, fysisk säkerhet, personalsäkerhet och säkerhetsskydd. Säkerhetsarbetet samordnas genom Riksbankens säkerhetsledningssystem (SLS), som säkerställer att arbetet

bedrivs systematiskt, riskbaserat och har fokus på ständiga förbättringar samt att roller och ansvar är tydligt fördelade.

För att stärka både Riksbankens cybersäkerhet och den finansiella sektorns totala motståndskraft samverkar Riksbanken med flera externa aktörer som säkerhetscheferna vid de större bankerna, infrastrukturföretagen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Försvarsmakten. Internationellt sker samverkan med t.ex. övriga länders centralbanker.

För att förhindra, upptäcka och hantera cyberhot har Riksbanken ett security operations center (SOC) som arbetar dygnet runt. Riksbanken är beroende av externa leverantörer för flera delar av sin verksamhet och det gäller i hög grad även inom it-området. Riksbankens samhällsviktiga verksamheter och stödfunktioner har kontinuitetsplaner som syftar till att säkra att verksamheterna kan upprätthållas i alla lägen. I planeringen ingår att ta hänsyn även till beroendet av externa leverantörer.

Riksbanken har interna processer och omfattande stöd för upphandlingar som kan kräva bedömningar och åtgärder när det gäller säkerhetsaspekter. Om en extern leverantör ska vara inblandad i säkerhetskänslig verksamhet regleras området i säkerhetsskyddsavtalet och leverantörens säkerhetsskyddsinstruktion. Riksbanken kan även ställa krav på säker informationshantering i affärsavtalet.

Riksbanken har utöver detta tydliga krav och en process för att bedöma verksamhetsinformationens skyddsvärde och upprätthålla ändamålsenlig it-säkerhet av såväl verksamhetssystem, it-infrastruktur och nätverk som användarutrustning. Under 2024 utökades it-verksamheten med ytterligare kompetens inom cybersäkerhetsområdet.

Ett väl fungerande säkerhetsarbete är enligt Riksbanken på många sätt en förutsättning för att kunna bedriva ett systematiskt och robust beredskapsarbete. Exempelvis behöver möjligheten att kunna dela känslig information med privata aktörer inom betalningar utredas ur rättsliga och tekniska perspektiv. På så sätt skapas bättre förutsättningar att kunna utbyta information om brister, sårbarheter och behov av åtgärder. Detta är något som Riksbanken i dagsläget arbetar för att hantera.

Det finns därutöver enligt Riksbanken lärdomar från Ukraina som tangerar både säkerhet och beredskap.

Nationell och internationell samverkan

I redogörelsen beskrivs Riksbankens deltagande i extern samverkan inom krisberedskap och civilt försvar, dels inom beredskapssektorn Finansiella tjänster och det civila beredskapssystemet i övrigt, dels med andra centralbanker och inom angränsande områden.

Det civila beredskapssystemet

Riksbanken deltar som adjungerad part i det arbete som bedrivs inom beredskapssektorn Finansiella tjänster, där Finansinspektionen är sektorsansvarig myndighet. Under 2023 arbetade Finansinspektionen,

Riksgäldskontoret och Riksbanken tillsammans för att utveckla en ny samverkansstruktur för beredskapssektorn. Med stöd i Riksbankens ansvar för betalningar enligt riksbankslagen deltar Riksbanken därutöver vid de löpande samordningsmöten som MSB anordnar.

Riksbanken och Finansinspektionen har ett delvis överlappande ansvar utifrån Riksbankens huvudansvar inom betalningsområdet enligt riksbankslagen och Finansinspektionens sektorsansvar för finansiella tjänster. År 2023 tecknade Riksbanken och Finansinspektionen därför en överenskommelse om samarbete för att undvika att myndigheternas delvis överlappande ansvar skapar otydlighet eller ineffektivitet i den pågående totalförsvarsplaneringen. Under 2025 kommer överenskommelsen att uppdateras, dels för att om möjligt konkretisera ansvarsfördelningen ytterligare, dels för att också beskriva samarbete och ansvarsfördelning vid faktisk krishantering.

Ett annat viktigt sammanhang för samverkan inom beredskapssektorn är det frivilliga samverkansforumet FSPOS. Sedan 2024 inkluderas FSPOS i den nya samverkansstrukturen för beredskapssektorn Finansiella tjänster. Under 2024 lämnade Riksbanken över ordförandeskapet för FSPOS till Finansinspektionen men deltar fortsatt aktivt i arbetet.

Samverkan inom angränsande sakområden och med andra centralbanker

Utöver arbetet i de samverkansforum som nämns ovan deltar Riksbanken även i omfattande samverkan inom t.ex. cyberområdet, klimatförändringarnas betydelse, geoekonomi och informationspåverkan. Det sker även utbyte mellan Riksbanken och andra nordiska centralbanker vad gäller beröringspunkter och hantering utifrån det svenska Natointrädet.

Riksbanken söker aktivt samarbeten med andra centralbanker för att både skaffa och bidra med kunskap inom området krisberedskap och civilt försvar, exempelvis Norges Bank och Australiens centralbank. Vidare omfattar Riksbankens nära samverkan med Ukrainas centralbank även beredskapsområdet. En av de lärdomar från Ukraina som har inkluderats i Riksbankens beredskapsarbete är vikten av att genomföra övningar. Vid besöket från Ukrainas centralbank i juni återkom deras centralbankschef flera gånger till budskapet att i en kris lever vi inte upp till våra förväntningar, vi sjunker till den nivå vi har tränat på.

Utmaningar i fortsatt beredskapsarbete

Riksbanken redogör för de huvudsakliga utmaningar som identifierats i Riksbankens pågående beredskapsarbete och möjliga lösningar för att säkerställa fortsatt effektivitet framåt.

Möjligheten att ställa krav som föranleder kostnader inom betalningsområdet

Riksbankens arbete med att stärka beredskapsförmågan inom betalningsområdet bedrivs som framgått ovan tillsammans med de företag som är särskilt viktiga för betalningar. Företagen är skyldiga att delta i Riksbankens löpande arbete med att genomföra gemensamma åtgärder av olika slag, exempelvis vad gäller att möjliggöra offlinebetalningar.

Vad gäller bedömningen av vilka åtgärder som behöver vidtas ligger totalförsvarsbeslutet för 2025–2030 och kompletterande inriktningsbeslut till grund för den långsiktiga målbilden. Där framgår det att det väpnade angreppet ska ligga till grund för planeringen att stärka det civila försvaret i Sverige, och att planeringen ska utgå från att under minst tre månaders tid kunna möta och hantera ett krig i Europa som leder till allvarliga konsekvenser för samhällets funktionalitet.

Utifrån den ovan angivna inriktningen aktualiseras en principiell fråga om hur kostnadsdrivande planeringsåtgärder Riksbanken kan kräva av företagen med beaktande av proportionalitetsprincipen. Enligt Riksbanken är möjligheten att ställa krav även på kostnadsdrivande åtgärder avgörande för att öka förmågan inom betalningsområdet, inte minst utifrån det dimensionerande scenario som beskrivs i inriktningen för totalförsvaret. I samband med att Riksbanken under 2025 påbörjar översynen av beredskapsföreskrifterna, i syfte att utöka den krets av företag som omfattas och ställa nya krav, kommer frågan om hur långtgående Riksbankens bemyndigande inom detta område är att analyseras närmare. Riksbankens utgångspunkt i en sådan analys är att bemyndigandet ger goda möjligheter att ställa krav på planerande och förberedande åtgärder av olika slag, även sådana som föranleder kostnader för företagen. Huruvida kostnaderna anses proportionerliga bör i första hand utgå från en bedömning av i vilken utsträckning den aktuella åtgärden bidrar till att nå den långsiktiga målbilden för samhällets totalförsvarsplanering.

Överlappande beredskapsansvar

Riksbanken har enligt riksbankslagen ett långtgående ansvar för att säkerställa att allmänheten kan genomföra betalningar även vid kris och krig. Enligt beredskapsförordningen (2022:524) har Finansinspektionen, i rollen som sektorsansvarig myndighet för sektorn finansiella tjänster, i sin tur till uppgift att leda arbetet med att samordna åtgärder inför och vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. I 2 § beredskapsförordningen anges dock att bestämmelserna i förordningen ska tillämpas bara om något annat inte följer av lag eller annan förordning.

Riksbanken anför i redogörelsen att Riksbanken och Finansinspektionen har ett nära och gott samarbete i det löpande beredskapsarbetet. Trots detta uppstår återkommande otydligheter om ansvarsfördelning och hur myndigheterna på bästa sätt ska kunna fullgöra sina respektive skyldigheter enligt gällande reglering.

Riksbanken har vid flera tillfällen uttryckt ett tydligt stöd för behovet att skyndsamt hantera det överlappande ansvaret. Ansvarsprincipen är central inom beredskapsområdet och måste värnas. Otydligheter kring roller och ansvar kan tyckas ha liten praktisk betydelse i det förberedande arbetet eftersom det då kan hanteras genom nära dialog och samarbete mellan myndigheterna. Men om otydligheterna inte hanteras finns det enligt Riksbanken risk för motstridig styrning i förhållande till de privata aktörerna inom sektorn och otydlighet vad gäller inriktning och prioritering. Oklarheter om ansvar och uppgifter riskerar därmed, enligt Riksbankens mening, att få störst konsekvenser vid hantering av en inträffad händelse.

Vad gäller möjliga lösningar ser Riksbanken att en lämplig väg framåt på kort och medellång sikt är att Riksbanken och Finansinspektionen vidareutvecklar den överenskommelse om samarbetet inom beredskapsområdet som myndigheterna ingick 2023. Arbetet med att utveckla och konkretisera denna överenskommelse pågår för närvarande, och ambitionen är att en kommande version även ska inkludera en beskrivning av ansvarsfördelning i hanteringsfasen. Beskrivningen av hanteringsfasen bör enligt Riksbanken utgå från det förslag som presenteras i promemorian En ny funktion för krishantering vid allvarliga driftstörningar i den finansiella sektorns digitala infrastruktur (Fi2024/00185), där det föreslås att en ny krishanterande funktion ska inrättas inom Riksbanken. Om utredningens förslag om den operativa funktionen blir verklighet leder det till att Riksbankens befintliga ledningsfunktion får ett bredare perspektiv, fler uppgifter och att deltagarkretsen breddas. En sådan lösning skulle, enligt Riksbanken, innebära att ansvarsfördelningen vid hantering av en inträffad händelse blir tydligare och att det område där överlappande ansvar förekommer därmed minskar.

På lång sikt är en möjlig lösning på det överlappande ansvaret enligt Riksbanken att Riksbanken får rollen som sektorsansvarig myndighet, genom reglering i riksbankslagen.

Pågående arbete

Betalningsutredningen behandlade civil beredskap inom betalningssystemet

Betalningsutredningen, som lämnade sitt betänkande Staten och betalningarna (SOU 2023:16) i mars 2023, har haft i uppdrag att se över statens roll på betalningsmarknaden och ta ställning till hur rollen bör se ut i framtiden. Uppdraget hade sin grund i ett tillkännagivande från riksdagen om statens roll på betalningsmarknaden (bet. 2018/19:FiU44, rskr. 2018/19:293). Utredningen innehåller en analys av rollfördelningen mellan staten och andra aktörer på betalningsmarknaden, förändringarna på finans- och betalningsmarknaderna till följd av teknisk utveckling och digitalisering samt framväxten av nya betalningssätt och minskad användning av traditionella betalningsmedel i form av kontanter. Utredningen behandlade bl.a. civil

beredskap på betalningsmarknaden. Genom införandet av den nu gällande riksbankslagen och förordningen om statliga myndigheters beredskap har det beslutats om förändringar i ansvarsförhållanden, uppgifter och befogenheter inom den civila beredskapen på betalningsområdet. Utredningen ansåg att dessa förändringar ger berörda myndigheter bättre förutsättningar att ta ledningen i det förebyggande arbetet samt att agera snabbt, samlat och kraftfullt i krissituationer. Men utredningen ansåg också att mot bakgrund av det allvarliga säkerhetsläget och den centrala samhällsfunktion som betalningar utgör finns det skäl att Finansinspektionens respektive Riksbankens ansvar och uppgifter inom den civila beredskapen på betalningsområdet tydliggörs samt att mer ändamålsenliga former för samverkan, särskilt när det gäller operativ krishantering, övervägs, med beaktande av Riksbankens särskilda ställning som myndighet under riksdagen (SOU 2023:16 s. 570). Utredningen behandlade också betalningar vid störningar i elförsörjning m.m., exempelvis lösningar för digitala betalningar offline. Bland annat redovisades hur en modell för en statlig garanti för kortbetalningar offline skulle kunna se ut (SOU 2023:16 s. 580–583). Utredningen har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

En ny funktion för krishantering vid allvarliga driftstörningar i den finansiella sektorns digitala infrastruktur

Försvarsberedningen ansåg att det är viktigt att det inom betalningsområdet finns en fungerande och heltäckande struktur för planering och förberedelser inför höjd beredskap och ytterst krig samt att det är tydligt hur hanteringen ska ledas. Försvarsberedningen hänvisade i detta sammanhang bl.a. till Betalningsutredningens syn att Finansinspektionens och Riksbankens ansvar och uppgifter behövde tydliggöras. Regeringen delade Försvarsberedningens inställning i denna fråga (prop. 2024/25:34 Totalförsvaret 2025–2030, s. 132). Regeringen hänvisade vidare i propositionen till att en särskild utredare getts i uppdrag att utreda och lämna förslag på en funktion för operativ krisledning vid allvarliga driftsstörningar i den finansiella sektorns digitala infrastruktur. Syftet med uppdraget var att skapa förutsättningar att vid en sådan driftsstörning i möjligaste mån kunna upprätthålla nödvändiga finansiella tjänster, i synnerhet betalningssystemet, och därmed värna den finansiella stabiliteten. Den 26 februari 2024 lämnade utredaren ett förslag på att en funktion för operativ krishantering inrättas vid Riksbanken (Fi2024/00185). Inom den finansiella sektorn bedrivs samhällsviktig verksamhet i mycket stor utsträckning av privata företag. Det finns i dag inte en utpekad funktion för hantering av operativa kriser i den svenska finansiella sektorns digitala infrastruktur. Det finns därmed enligt utredaren ett tydligt behov av att en myndighet ges ansvar för att inrätta en sådan funktion för att agera i händelse av en allvarlig driftsstörning. Funktionen bör enligt förslaget ha förmåga att agera såväl i händelse av en fredstida krissituation som under höjd beredskap. Den nya krishanterande funktionen ska, utöver Riksbanken, bestå av

Finansinspektionen, Riksgäldskontoret samt vissa företag. Redovisningen av uppdraget har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Kontantutredningen

Den 19 december 2024 lämnade en utredare en promemoria med förslag som syftar till att utöka möjligheten att betala kontant för vissa varor och tjänster (Fi2024/02595). Uppdraget har omfattat att utreda förutsättningarna för att lagstifta om möjligheten att betala med kontanter i handeln, i synnerhet för livsviktiga varor. Arbetet har även omfattat att utreda andra åtgärder för att säkra kontanternas fortsatta funktion som betalmedel i Sverige. Utredningen behandlar bl.a. kontanternas roll i beredskapssyfte. Det finns enligt utredningen starka skäl att öka kontanternas ställning som betalmedel för att stärka motståndskraften i det svenska betalsystemet. För att kontanter ska fungera i kris måste de enligt utredningen också fungera i normaltid, vilket ska uppnås med åtgärder riktade mot kontantacceptansen, infrastrukturen och statens roll. Utredningen har remitterats och remisstiden går ut den 19 maj 2025.

Ny organisatorisk form för Finansiella stabilitetsrådet

Regeringen fattade i februari 2024 beslut om en ny organisatorisk form för Finansiella stabilitetsrådet, som numera är en del av Regeringskansliet. Av beslutsunderlaget framgår att stabilitetsrådet ska ha i uppdrag att koordinera de i rådet representerade myndigheternas åtgärder i händelse av fredstida krissituationer och höjd beredskap. Se bilagan till regeringsbeslutet den 1 februari 2024, s. 1 (Fi2024/02153 och Fi2024/00244).

Utskottets ställningstagande

Att Riksbanken i egenskap av centralbank kan fortsätta med sin verksamhet även under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap har stor betydelse för Sveriges motståndskraft. I enlighet med utskottets begäran ligger fokus i redogörelsen på hur Riksbanken verkar för att uppfylla det övergripande målet att Riksbanken ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar. Särskild tonvikt läggs vid samverkan och samordning av åtgärder, både internt inom Riksbanken och gentemot andra myndigheter respektive företag. Riksbanken redogör enligt utskottets mening utförligt och tydligt för hur långt Riksbankens arbete har kommit och vilka åtgärder som vidtagits för att målet ska nås, bl.a. om vilka övningar som genomförts och vilka erfarenheter som gjorts genom dessa. Riksbanken beskriver också vissa utmaningar som identifierats i det pågående beredskapsarbetet och möjliga lösningar för att säkerställa fortsatt effektivitet framåt.

När det gäller Riksbankens organisation och styrning internt av arbetet med beredskap noterar utskottet att den interna ansvarsfördelningen för

beredskapsfrågorna har utvecklats och blivit tydligare. Bland annat har en ny regel fastställts för beredskapsarbetet som ska göra det möjligt att effektivt samordna avdelningarnas arbete, och processerna för den interna samordningen har utvecklats.

För att allmänheten ska kunna göra betalningar även i krissituationer och vid höjd beredskap krävs en väl fungerande samverkan mellan Riksbanken och de företag som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar. Utskottet noterar att en viktig åtgärd under 2024 är att Riksbanken tagit fram och beslutat om föreskrifter som fastställer krav på företagens planering och förberedelser inför krissituationer och höjd beredskap. Riksbanken har vidare genomfört och deltagit i ett stort antal övningar för att stärka den egna och gemensamma förmågan samt tagit fram ett övningspaket så att företagen som omfattas av föreskrifterna kan öva på egen hand. En utmaning i sammanhanget som Riksbanken lyfter upp är att behovet av snabb förmågeutveckling kommer att medföra ökade kostnader för alla berörda aktörer. Därmed aktualiseras en principiell fråga om hur kostnadsdrivande planeringsåtgärder Riksbanken kan kräva av de företag som omfattas av Riksbankens beredskapsföreskrifter med beaktande av proportionalitetsprincipen. Riksbanken menar att möjligheten att ställa krav även på kostnadsdrivande åtgärder är avgörande för att i snabb takt öka förmågan inom betalningsområdet, inte minst utifrån det dimensionerande scenario som beskrivs i inriktningen för totalförsvaret och som handlar om att under minst tre månader kunna hantera en allvarlig säkerhetspolitisk kris. Av redogörelsen framgår att Riksbanken avser att analysera frågan närmare, men utgångspunkten är att riksbankslagen ger Riksbanken goda möjligheter att ställa krav på planerande och förberedande åtgärder av olika slag, även sådana som föranleder kostnader för företagen. Utskottet noterar också att Riksbanken under 2025 avser att följa upp hur föreskrifterna fungerar innan kretsen av företag utvidgas och ytterligare krav ställs.

Utskottet har stor förståelse för att de förmågehöjande åtgärderna kan medföra ökade kostnader för de aktuella företagen. Utskottet instämmer också i att riksbankslagen ger Riksbanken goda möjligheter att ställa krav på olika slags åtgärder, också sådana som föranleder kostnader för företagen. Vi lever i en starkt föränderlig omvärld som påverkar alla samhällsaktörer – såväl offentliga som privata – och att betalningssystemet fungerar också i kris och vid höjd beredskap är av stor betydelse för Sveriges motståndskraft. Utskottet vill därför understryka att Riksbanken ska ställa de krav på sin egen verksamhet och verksamheten hos de företag som är av särskild betydelse för betalningar som krävs för att de i riksbankslagen angivna uppgifterna ska lösas. Sedan följer av allmänna förvaltningsrättsliga principer att kraven ska vara proportionerliga och ändamålsenliga.

En ytterligare utmaning som Riksbanken pekar på i redogörelsen är otydligheter i ansvarsfördelningen mellan Riksbanken och Finansinspektionen. Utskottet uppfattar att oklarheter om ansvar och uppgifter riskerar att få störst konsekvenser vid hantering av en inträffad händelse. En lösning på kort och medellång sikt är enligt Riksbanken att myndigheterna

vidareutvecklar den överenskommelse om samarbetet inom beredskapsområdet som myndigheterna ingick 2023, vilket också pågår. Riksbanken hänvisar i det här sammanhanget till utredningen En ny funktion för krishantering vid allvarliga driftstörningar i den finansiella sektorns digitala infrastruktur (Fi2024/00185) som lämnades i februari 2024. Utredningens förslag om en ny operativ krisledande funktion inom Riksbanken skulle enligt Riksbanken innebära att ansvarsfördelningen vid hantering av en inträffad händelse blir tydligare och att det överlappande ansvarsområdet minskar. Riksbanken nämner också att en möjlig lösning på längre sikt är att Riksbanken får rollen som sektorsansvarig myndighet.

Utskottet konstaterar att även Betalningsutredningen har pekat på behovet av att tydliggöra Riksbankens respektive Finansinspektionens ansvar och uppgifter inom den civila beredskapen på betalningsområdet, samt på att mer ändamålsenliga former för samverkan, särskilt när det gäller operativ krisledning borde övervägas (SOU 2023:16 s. 570). Som framgått ovan har en utredning därefter lämnat ett förslag på en funktion för operativ krisledning vid allvarliga driftsstörningar i den finansiella infrastrukturen. Utredningen har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Utskottet utgår från att regeringen arbetar skyndsamt med att ta fram en proposition med anledning av utredningens förslag som tydliggör ansvaret vid en inträffad händelse. Samtidigt vill utskottet framhålla att Riksbankens nya bredare ansvar på beredskapsområdet ställer stora krav på samverkan mellan Riksbanken, som myndighet under riksdagen, och myndigheter under regeringen i syfte att samordna beredskapsåtgärder. Därför välkomnar också utskottet att Riksbanken och Finansinspektionen arbetar aktivt med att utveckla sitt samarbete på detta område för att undvika att myndigheternas delvis överlappande ansvar skapar otydlighet och ineffektivitet. När det gäller det Riksbanken tar upp om att på längre sikt ges rollen som sektorsansvarig myndighet, menar utskottet att en sådan förändring sannolikt skulle vara förenad med konstitutionella utmaningar mot bakgrund av Riksbankens ställning som myndighet under riksdagen, medan beredskapssektorerna lyder under regeringen.

Att det svenska betalningssystemet har digitaliserats i så stor utsträckning ställer höga krav på att olika tekniska system fungerar både ur ett robusthetsperspektiv och ur ett säkerhetsperspektiv. Samtidigt fyller kontanter en viktig roll vid allvarligare kriser om t.ex. el eller internet slås ut. Utskottet noterar att det av redogörelsen framgår att Riksbanken tillsammans med företagen under 2024 genomfört en kartläggning av betalningsflöden, analys av risker och sårbarheter samt identifiering av åtgärder som ska stärka motståndskraften framåt. Analysarbetet omfattade såväl elektroniska betalningar som kontantförsörjning och beaktade olika tekniska system ur robusthets- och säkerhetsperspektiv samt beroenden av exempelvis elförsörjning och datakommunikation. En förmågehöjande åtgärd som Riksbanken arbetar med tillsammans med marknadsaktörer är att möjliggöra betalningar offline med kort, något som flera andra nordiska länder och

baltländerna i hög utsträckning redan har på plats. Utskottet ser detta som ett angeläget och viktigt arbete och vill även påminna om att betalningar offline har utretts av Betalningsutredningen som bl.a. redovisade hur en modell för en statlig garanti för kortbetalningar offline skulle kunna se ut (SOU 2023:16 s. 577–583).

Även tillgången till kontanter har som sagt en central roll för att allmänheten ska kunna göra betalningar, inte minst vid höjd beredskap då efterfrågan på kontanter kan förväntas öka kraftigt. Utskottet noterar att Riksbanken i enlighet med kraven i riksbankslagen öppnar sedeldepåer på fler ställen i landet och att Riksbanken säkerställer tillräckliga lager av sedlar för att klara av att ge ut sedlar även under en kris eller höjd beredskap utan att behöva producera nya sedlar. Utskottet noterar också att Riksbanken för en kontinuerlig dialog med de privata aktörerna för att säkerställa deras ansvar inom kontanthantering. Vidare hänvisar Riksbanken till Kontantutredningens förslag från december 2024. Utredningen lämnar flera förslag för att säkra kontanternas fortsatta funktion som betalmedel i Sverige, och Riksbanken ser generellt positivt på den samlade bilden av åtgärder. Utskottet konstaterar att Kontantutredningens förslag för närvarande är på remiss och utskottet kommer att få anledning att återkomma till dessa viktiga frågor längre fram.

En annan angelägen fråga som lyfts fram i redogörelsen är i vilken mån det finns en helhetssyn på cybersäkerhet inom Riksbanken, särskilt när det gäller beroendet av tjänster från externa leverantörer. Som Riksbanken anför är ett väl fungerande säkerhetsarbete på många sätt en förutsättning för ett systematiskt och robust beredskapsarbete. I redogörelsen ges exempel på Riksbankens arbete med att bygga upp ett starkt och ständigt uppdaterat skydd mot hot i informationsmiljön, både när det gäller aktiviteter som bidrar till stärkt digital motståndskraft inom det finansiella systemet och när det gäller att stärka den egna motståndskraften. Utskottet noterar att en utmaning är att sammanlänkningarna mellan viktiga finansiella aktörer och leverantörer av olika tjänster är stor. Under det senaste året har flera it-incidenter enligt Riksbanken visat på de risker som är förknippade med tredjepartsberoenden. Det är enligt utskottet viktigt och bra att Riksbanken arbetar förebyggande för att upptäcka okända tredjepartsberoenden. När det gäller Riksbankens interna cybersäkerhet framgår det bl.a. att Riksbanken har interna processer och omfattande stöd för upphandlingar som kan kräva en bedömning av åtgärderna kring säkerhetsaspekter. Det kan också noteras att under 2024 utökades it-verksamheten med ytterligare kompetens inom cybersäkerhet.

När det gäller den internationella kontexten innehåller redogörelsen en översiktlig beskrivning av Riksbankens samverkan med andra länders centralbanker inom sakområden som gränsar till beredskap, t.ex. cybersäkerhet, klimatförändringarnas betydelse, geoekonomi och informationspåverkan. Riksbanken har även utbyte med andra nordiska centralbanker vad gäller beröringspunkter med anledning av det svenska Natointrädet. Riksbanken har en nära samverkan med Ukrainas centralbank, vilket utskottet

välkomnar. Utskottet noterar att en av de lärdomar från Ukraina som har inkluderats i Riksbankens beredskapsarbete är vikten av att genomföra övningar.

Avslutningsvis konstaterar och välkomnar utskottet att Riksbanken bedriver ett omfattande arbete på beredskapsområdet för att leva upp till det bredare ansvar för civil beredskap som den nya riksbankslagen innebär. Utskottet noterar att Riksbanken i sin årsredovisning för 2024 bedömer att arbetet under året stärkt såväl Riksbankens förmåga att upprätthålla sin egen verksamhet som allmänhetens möjligheter att genomföra betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Utskottet har valt att göra en uppföljning av Riksbankens arbete på beredskapsområdet så här långt snarare än en regelrätt utvärdering av verksamheten. När Riksbankens bredare ansvar för beredskapsområdet varit gällande under en längre tid är utskottets avsikt att också göra en djupare utvärdering av verksamheten på området.

Mot den bakgrunden föreslår utskottet att riksdagen godkänner det som utskottet anför om Riksbankens verksamhet inom beredskapsområdet 2024.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Framställning 2024/25:RB1

Framställning 2024/25:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank 2024:

Riksdagen fastställer Riksbankens balans- och resultaträkning för räkenskapsåret 2024 enligt förslaget i årsredovisningen.

Framställning 2024/25:RB2

Framställning 2024/25:RB2 Riksbanksfullmäktiges beslut om resultatdisposition 2024 samt fullmäktiges verksamhetsberättelse:

Riksdagen godkänner riksbanksfullmäktiges beslut att Riksbankens resultat för 2024 ska disponeras så att vinsten om 36 miljoner kronor överförs till Riksbankens reservfond.

Redogörelse 2024/25:RR2

Redogörelse 2024/25:RR2 Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2024.

BILAGA 2

Riksbankens balansräkning och resultaträkning

Balansräkning

Miljoner kronor

Tillgångar	2024-12-31	2023-12-31
Guld	117 472	83 928
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige	579 264	531 574
Fordringar på IMF	122 364	115 273
Banktillgodohavanden, lån och värdepapper	456 900	416 301
Utlåning i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterad till penningpolitiska transaktioner	112	213
Strukturella transaktioner	–	–
Utlåningsfacilitet	112	213
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige	434 990	626 688
Övriga tillgångar	7 584	13 295
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	643	605
Finansiella tillgångar	554	554
Derivatinstrument	–	5 299
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	6 205	6 684
Övriga tillgångar	182	153
Summa tillgångar	1 139 422	1 255 698

Skulder och eget kapital

Utelöpande sedlar och mynt	57 094	58 462
Sedlar	53 945	55 341
Mynt	3 149	3 148
Skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterade till penningpolitiska transaktioner	236 830	246 516
Inlåningsfacilitet	236 830	246 516
Övriga skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige	236	251
Emitterade skuldcertifikat	553 562	739 749
Skulder i svenska kronor till övriga hemmahörande i Sverige	1 297	4 820
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	3 525	587
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	5 174	2 614

Tabellen fortsätter på nästa sida

Skulder och eget kapital	2024-12-31	2023-12-31
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	–	3 371
Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF	93 359	87 613
Övriga skulder	6 029	1 876
Derivatinstrument	4 369	–
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	1 586	1 797
Övriga skulder	74	79
Avsättningar	563	426
Riskavsättningar	–	–
Övriga avsättningar	563	426
Värderegleringskonton	158 708	111 404
Eget kapital	23 009	–18 182
Grundfond	40 000	–
Reservfond	1 191	–
Balanserad förlust	–18 182	–18 182
Årets resultat	36	16 191
Summa skulder och eget kapital	1 139 422	1 255 698

Källa: Riksbankens årsredovisning 2024.

Resultaträkning

Miljoner kronor

	2024	2023
Räntenetto	1 221	2 314
Ränteintäkter	40 830	45 106
Räntekostnader	–39 609	–42 792
Nettoresultat av finansiella transaktioner och nedskrivningar	–1 070	14 993
Realiserat resultat av finansiella transaktioner	5 354	16 369
Nedskrivningar av finansiella tillgångar och positioner	–6 424	–1 376
Nettointäkter av avgifter	175	141
Erhållna utdelningar från aktier och andelar	88	71
Övriga intäkter	969	58
Förvaltningskostnader	–1 347	–1 386
Personalkostnader	–730	–671
Administrationskostnader	–544	–531
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	–73	–71
Sedel- och myntkostnader	0	–113
Resultat före överföring till/från riskavsättningar	36	16 191
Överföring till/från riskavsättningar	–	–
Årets resultat	36	16 191

Källa: Riksbankens årsredovisning 2024.

BILAGA 3

Beräkning av Riksbankens vinstdisposition

1 Beräkning av Riksbankens eget kapital efter disposition av 2024 års resultat

Miljoner kronor

	Eget kapital efter resultatdisp. 2023	Kapital- tillskott 2024-09-25	Eget kapital 2024-12-31	Resultat- disp. 2024	Eget kapital efter resultatdisp. 2024
Grundfond	16 191	23 809	40 000	0	40 000
Reservfond	0	1 191	1 191	36	1 227
Balanserade vinstmedel	-18 182	0	-18 182	0	-18 182
Summa	-1 991	25 000	23 009	36	23 045

2 Beräkning av målnivå 2024-12-31

Miljoner kronor

Målnivå 2024-01-01	KPI ökning 2024	KPI uppräknings 2024	Avrundning hundraletal mkr	Målnivå 2024-12-31
62 600	0,8 %	501	500	63 100

3 Beräkning av grundnivå 2024-12-31

Miljoner kronor

Två tredjedelar	Målnivå	Grundnivå
0,6667	63 100	42 067

4 Beräkning av vinstutdelningsbelopp

Miljoner kronor

Eget kapital 2024-12-31	23 009
Tillkommer: Resultat 2024	36
Avgår: Målnivå eget kapital 2024-12-31	-63 100
Underskott	-40 055
Vinstutdelning	0

Källa: Riksbanksfullmäktiges beslut om resultatdisposition 2024 samt fullmäktiges verksamhetsberättelse.

BILAGA 4

Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion

Finansutskottets offentliga sammanträde den 11 mars 2025 bestod av två delar. Den första delen behandlade Riksbankens verksamhet 2024 med utgångspunkt i Riksbankens årsredovisning för 2024. Den andra delen behandlade den aktuella penningpolitiken. Nedan redovisas uppteckningar från den första delen av sammanträdet. Uppteckningar från hela det offentliga sammanträdet publiceras i rapportserien rapporter från riksdagen (2024/25:RFR9).

Utdrag ur 2024/25:RFR9 Offentligt sammanträde om Riksbankens årsredovisning 2024 och den aktuella penningpolitiken

Uppteckningar från det offentliga sammanträdet

Ordföranden: Finansutskottets öppna utfrågning av Riksbanken och vårt öppna sammanträde är öppnat. På dagordningen står en offentlig utfrågning om Riksbankens årsredovisning 2024 och den aktuella penningpolitiken. Vi kommer att hantera detta i två olika delar.

Jag vill säga varmt och hjärtligt välkomna till alla er i salen, till alla er som följer sammanträdet via riksdagens webb-tv, till er som följer det via SVT Forum och såklart till riksbankschefen och hela riksbanksdirektionen. Varmt och hjärtligt välkomna till finansutskottets öppna sammanträde!

Vi kommer att ha en kort paus mitt i sammanträdet på ungefär tio minuter. Först hanterar vi årsredovisningen och därefter den aktuella penningpolitiken.

Vi kan konstatera att Riksbanken har en stor bredd i sin verksamhet. Vid sidan av arbetet med penningpolitiken har myndigheten under 2024, alltså föregående år, arbetat för att upprätthålla ett stabilt och effektivt finansiellt system. Riksbanken har arbetat för att säkerställa att allmänheten kan göra betalningar och utvecklat arbetet med civil beredskap, som jag vet är på allas läppar just nu. Riksbanken har också under året fått ett kapitaltillskott. En del lagändringar har trätt i kraft som innebär att vi kan stärka Riksbankens självfinansiering, vilket har varit viktigt för samtliga partier i riksdagen.

Med oss här i dag för att svara på finansutskottets frågor är Riksbankens direktion: riksbankschef Erik Thedéen, förste vice riksbankschef Anna Breman och vice riksbankscheferna Aino Bunge, Anna Seim och Per Jansson.

Vi kommer att inleda utfrågningen i dag med ett anförande av riksbankschefen. Därefter kommer ledamöterna av finansutskottet att ges möjlighet att i partiernas storleksordning ställa frågor och komma med synpunkter. För att vi ska hålla tidsplanen kommer jag att be om korta frågor och korta svar när vi kommer till det skedet.

Erik Thedéen, Riksbanken: Ordförande! Jag tänker göra en överflygning av Riksbankens verksamhet 2024.

Utvärderingen av penningpolitiken kommer vi att återkomma till i juni, då det är en särskild utfrågning i utskottet om just detta. Direkt efter denna punkt i dag kommer vi, som ordföranden sa, att ha en utfrågning om den aktuella penningpolitiken. Det innebär att jag kommer att koncentrera mig på verksamheten i övrigt under förra året.

Låt mig inleda med att säga att vi bedömer det som en god målpuppfyllelse förra året. Vi sänkte räntorna, och vi etablerade inflationen på 2 procent med stabila inflationsförväntningar. Det var en ganska kraftig omläggning av penningpolitiken, som hade stramats åt under föregående år. Riksbanken gick också från fem till åtta möten, och därmed hamnar vi i linje med flera av de centrala banker vi ofta jämför oss med: Federal Reserve, Bank of England, ECB och Norges centralbank. Det här tycker vi har varit bra.

I dag blir det som sagt fokus på Riksbankens övriga verksamhet: beredskap, betalningar och också ombyggnationen. Jag nämner den bara inledningsvis här. Riksbanken sitter i en byggnad som byggdes 1976, och den firar alltså snart 50-årsjubileum. Det är en extremt fin byggnad som kräver en varsam renovering. Vi är just nu i färd med att försöka förstå exakt vad renoveringen kommer att bestå av, men vi tror att den kommer att bli ganska omfattande.

Vi kan konstatera att förtroendet för Riksbanken under året som har mätts har gått upp – och gått upp ganska mycket. Det tycker vi är viktigt, för ju större förtroende vi har, desto större chans att vi får ut vår politik och kan förklara den politik som vi för på ett klokt och bra sätt. Men vi ska vara ödmjuka, för en del av förtroendeökningen beror på det faktum att vi har sänkt räntan. Det är helt enkelt ganska populärt. Men vi tror också att det är kopplat till att Riksbanken bedriver en verksamhet på ett sunt sätt.

Låt oss se på den strategiska förflyttning som Riksbanken vill göra under de närmaste åren fram till 2027. Det handlar om att etablera samarbeten, att kraftsamla kring datas potential, att stärka beredskap inom det finansiella systemet och att bygga förmågor.

Det här är fina ord för en rätt viktig konkret verksamhet. Vad gäller att etablera samarbeten har vi framför allt ökat samarbetet inom den civila beredskapen med organisationer som Must, Säpo och, förstås, Regeringskansliet. Det gäller också de mycket etablerade samarbeten vi redan har med Finansinspektionen och Riksgälden.

Kraftsamlandet kring datas potential handlar på sikt om att bli ännu bättre på att använda AI men också generellt sett om att använda data mer effektivt. Det är ett ganska omfattande arbete.

Beredskapen är ett stort fokus, och jag kommer in på det senare. Här jobbar vi intensivt i den struktur som finns för att bygga upp just civilt försvar under ledning av MSB. Där är Riksbanken en adjungerad medlem i det system som rör den finansiella sektorn, vars sektorsansvariga är Finansinspektionen. Där ingår också Riksgälden.

Vad gäller att bygga förmågor handlar det om att vi har satt en delvis ny organisationsstruktur. Det är inga stora förändringar, utan det är små men viktiga förändringar. Ledningsstrukturen blir mer effektiv, kommittéstrukturen blir mer effektiv och projektorganisationen blir mer effektiv, helt enkelt. Det här arbetet har inletts, och vi är i full färd med att genomföra det under det här året.

Jag ska säga någonting om kostnadsutvecklingen. Den bild jag visar här kan te sig lite krånglig. Men vi börjar med det gulorange längst ned och konstaterar att när det gäller finansiell stabilitet och penningpolitik har kostnadsutvecklingen varit ganska stabil. Det här är ju lite grann av Riksbankens kärnverksamhet: att fatta räntebeslut, att få ned inflationen och hantera det men också att ganska konstant övervaka stabiliteten. Vi har sett en ökning sedan 2018 i betalningar. Inom betalningar ryms ganska mycket av det vi gör på beredskap. Bara för att nämna ett exempel har vi utökat antalet depåer efter beslut från riksdagen. Vi har tre i dag, och vi håller på att gå mot fem. Vi öppnar ganska snart en ny depå i Malmö.

Vi har ökat bemanningen på tillgångsförvaltningen. Det kom delvis under covid, men där har vi också haft ett omfattande arbete som bland annat har att göra med självfinansieringen, som ordföranden nämnde. Riksbanken får också en hel del intäkter. Vi tar avgifter från bankerna för att vi kör betalningssystemet Rix men vi får också en del från Sida i den verksamhet vi har för att stödja utvecklingsländer men också Ukraina.

Jag ska säga någonting om resultatet. Det var 36 miljoner, vilket är småpengar i sammanhanget. Men jag ska ta de stora talen. Riksbanken gjorde ganska stora förluster året tidigare. Vi begärde ungefär 44 miljarder i kapitaltillskott, och vi fick 25. Det resulterade sedan i ett eget kapital på 23 miljarder. 23 miljarder är under de nivåer vi siktar på att ligga på, men i stället för att riksdagen gav oss alla de 44 miljarder vi hade begärt fick vi just den här intjäningsmöjligheten. Det handlar om att kunna ha räntefri inlåning på konto i Riksbanken som vi tar av bankerna och sedan förräntar till styrräntan.

Låt mig ta ett räkneexempel. Om vi tar in hela det här, som vi skulle kunna göra om kapitalet var noll, blir det ungefär 60 miljarder. 60 miljarder gånger 2-procent skulle bli ungefär 1,2 miljarder per år i intjänning om vi skulle ta in inlåningskravet. Nu har vi lite eget kapital, så vi kan inte ta in riktigt lika mycket. Det här stärker Riksbankens finansiella oberoende, och det bygger kapital på sikt. Vår bedömning är att vi kommer att ta oss upp mot detta.

Räntekänsligheten har minskat ganska radikalt, och det har att göra med den bild jag visar här. Vid 1 procents ränteuppgång i dag skulle värdet på vår obligationsportfölj minska med 8 miljarder. Samma ränteuppgång i slutet på 2022 hade renderat i en förlust på 28 miljarder. Det är alltså en ganska radikal förändring av ränterisken, och det har att göra med precis det som illustreras av den här bilden. Innehavet går ned; vi var uppe i nästan 1 000 miljarder i innehav efter de kvantitativa köpen. Det är alltså köp av obligationer. Som ni ser är det först statspapper, sedan säkerställda obligationer och därefter kommunobligationer och företagsobligationer. Det här har reducerats under de

senaste åren. Det handlar både om att de förfaller – tiden går – och om att vi har sålt aktivt.

Det här har minskat ränterisken, och det har fungerat väldigt väl. Det har stärkt likviditeten på de viktiga centrala obligationsmarknaderna för säkerställda obligationer och statspapper. Det innebär att Riksbanken kommer att gå mot vår målnivå, 20 miljarder, som vi har i ett konstant innehav på statspapper någon gång i slutet av det här året eller i början av nästa år, som bilden delvis illustrerar.

Vad gör då Riksbanken för att få ett stabilt och effektivt system? Det är alltså vårt uppdrag för finansiell stabilitet, och det handlar om att identifiera risker i det finansiella systemet, att övervaka finansiell infrastruktur samt krisförberedande arbete. När det gäller att identifiera risker gör vi det framför allt i de stabilitetsrapporter som vi publicerar två gånger om året, och där har vi konstaterat att riskerna sammantaget har minskat något. Det har väldigt mycket att göra med att räntan har kommit ned. Hushållen är starkt räntekänsliga, och kommersiella fastighetsföretag hade för stora lån. De hamnade i stora problem. Några av dem hamnade i konkursförfaranden på grund av skuldsättningen. Nu när räntorna kommer ned ser det något bättre ut, även om vi inte på något sätt har blåst faran över för de kommersiella fastighetsföretagen.

Infrastrukturen är central för betalningar och är därför ett specifikt område för oss att bevaka. Här har vi utökat bevakningen till företag som vi alla själva känner är viktiga i vårt vardagsliv, men som inte riktigt har legat på Riksbankens radarskärm tidigare. Det gäller till exempel Bank-id och Swish. De ingår nu i övervakningen och är därmed föremål för föreskrifter inom vårt beredskapsarbete.

Krisförberedande arbete handlar väldigt mycket om att öva, öva och öva. Vi har haft en väldigt stor övning i det nordisk-baltiska systemet med 450 personer inblandade. Det var långtifrån bara centralbanker utan också tillsynsmyndigheter och resolutionsmyndigheter som deltog. Men vi gör också mindre så kallade skrivbordsövningar – allting för att klara av en mer krisartad situation.

Det internationella samarbetet på Riksbanken har alltid varit viktigt och är fortsatt extremt viktigt. Det kanske är viktigare nu än någonsin. Det internationella arbetet är lite grann i gungning. Det gäller inte Riksbankens del av det, som står stabilt, men hela systemet är i gungning för att vi inte vet vad USA vill göra av detta. Jag var på ett G20-möte häromsistens, och det som framgick från den amerikanska ledamoten och som har framgått också i officiella uttalanden tidigare är att USA nu ser över sitt engagemang i internationella organisationer.

I alla organisationer som finns med på den bild ni ser här, IMF, G20 och BIS, vet vi inte riktigt vad USA:s engagemang framåt kommer att vara. BIS, där vi är styrelsemedlem, är alltså centralbankernas bank, som man väl lite slängigt kan kalla det för. Men vi har ett starkt engagemang. Vi jobbar nära våra partner i detta, inte minst våra europeiska partner. Här har Riksbanken

också ökat engagemanget genom centrala roller både i Baselkommittén, i ESRB, i NGFS och i flera andra organisationer där direktionens ledamöter har ledande roller.

Vi har också rent organisatoriskt skapat ett internationellt sekretariat. Det här tycker vi har varit viktigt för att sammanhålla det hela på ett bra sätt och skapa en tydligare struktur när vi samarbetar internationellt, men också när vi samarbetar nationellt, till exempel med Finansdepartementet.

Jag ska säga någonting om betalningar. Det har jag pratat mycket om på sistone, för vi har haft en betalningsrapport som publicerades i går. Vi hade också en debattartikel på DN Debatt, som flera av er säkert har läst, om vår syn på detta. Jag tycker att man kan sammanfatta det ungefär så här: Sverige har ett extremt betalsystem. Det är i mångt och mycket ett extremt bra och effektivt betalsystem, men ett extremt system. Ingen annanstans, möjligtvis med undantag av Norge, har man så lite kontantanvändning som vi har i Sverige. Vi har därför ett extremt stort beroende av digitala betalningar.

I stort fungerar det här väldigt väl. Det är låga kostnader, och det är effektivt. Men det gör det också nödvändigt att ha en extremt bra motståndskraft i det digitala systemet. På bilden jag visar här ser ni helt enkelt den snabba utvecklingen. Låt mig bara nämna en siffra. Vi har ungefär 0,7 procent av bnp i utestående sedlar, cirka 57 miljarder. Det är en liten minskning från året innan. Detta är alltså utestående sedlar som ligger på vår balansräkning, som ligger i hushållens plånböcker, i byrålådor eller var de nu ligger. I Tyskland är detta 12 procent av bnp. Per capita har alltså Tyskland tolv gånger så mycket utestående sedlar som Sverige har. Och det är ändå ett land som ligger ganska nära Sverige och som vi ofta liknar oss vid. Sverige är, återigen, extremt.

Betalningsmarknaden präglas nu mer av den geopolitiska utvecklingen, och vi måste säkra systemet så att det också klarar kris och krig. Men det sker en ständig utveckling i systemet. Det är inte så att vi nu har infört Swish i Sverige, och så stannar världen upp. Det sker en ständig rörelse framåt, och även om vi ligger långt framme och har mycket elektroniska betalningar finns det delar här där världen faktiskt ligger före oss. Det handlar bland annat om direkta betalningar mellan konton. Tänk er att ni går in på er internetbank och vill föra över pengar till någon släkting som har pengar i en annan bank. Då går det inte omedelbart, men om ni swishar till samma person går det omedelbart. Det där är en anomali. Så fungerar det inte i Danmark, men så fungerar det i Sverige.

Här har bankerna ett arbete att göra med att koppla upp sig på systemet och utveckla det. Den infrastrukturen är nu på plats. Samma diskussion finns också över gränserna: Hur kan vi få mer av omedelbara betalningar över gränser? Här har vi ett intensivt samarbete med ECB och den danska nationalbanken. Det innefattar också valutarisk, så det är lite mer komplicerat.

Det finns ett betydande finansiellt utanförskap som har att göra med kontantanvändning. Bor jag i USA, och kanske till och med i Tyskland, kan jag i princip klara mig genom att ha kontanter och betala mina räkningar och mitt uppehålle med kontanter. Det går inte i Sverige. Vi måste som medborgare ha ett betalkonto, och det står ibland i strid med de stränga

regelverk som finns kring penningtvätt. Här måste vi jobba på lösningar med till exempel enkla konton som gör att man kan klara både att ha ett konto och att inte öka risken för penningtvätt.

Betalningar måste fungera i kris och krig. Här har Riksbanken, som en av få myndigheter, föreskriftsrätt. Vi kan alltså föreskriva den privata sektorn vad de ska göra för att säkra systemet. Det går inte att säkra systemet bara för att Riksbanken har ett säkert system, utan betalningar är i allt väsentligt ett system som drivs i det privata systemet.

Återigen – det här har jag pratat ganska mycket om den senaste tiden – vill jag säga att vi har ett mycket gott samarbete. Jag tror att hela systemet känner sense of urgency, för att använda ett svenskt uttryck, när det gäller att systemet helt enkelt måste säkras. Krisen skapar ett sådant momentum. Här går det alltså framåt, men vi tycker att det borde gå ännu snabbare framåt. Vi har pratat om att offlinebetalningar, som alltså är möjliga i till exempel Danmark, borde gå att göra i Sverige den 1 juli nästa år.

Vi utvecklar vår egen robusthet. Riksbanken är en viktig del, den centrala noden, i betalningssystemet. Vi måste säkra systemet mot cyberangrepp med alternativa datacenter och vad det nu kan vara fråga om. Som jag nämnde i början, när jag pratade kostnader, handlar det också om sedeldepåer. Det kan tyckas vara lite av en paradox: Vi använder färre sedlar men bygger nya sedeldepåer. Det här är ett lagstadgat krav och någonting som vi ska göra. Men jag tycker att det är rätt och rimligt att vi har fler sedeldepåer, för vi ska som sagt försöka säkra systemet, och då måste vi också ha möjlighet att distribuera sedlarna. Det är förstås extra viktigt i ett krisförfarande.

Betalssystemet är inte bara utsatt för problem om det skulle bli kris och krig, utan det är ständigt utsatt för till exempel cyberattacker. Vi lär oss från incidenterna, och vi lär oss från de erfarenheter som man har dragit i Ukraina. Det här är ett arbete som fortsätter med viss kraft.

När det gäller verksamhetsplatser har Riksbanken också fattat räntebeslut på annan ort, det vill säga annan ort än Stockholm, vid två tillfällen. Förrförra året var det i Jönköping och förra året i Falun. Vi kommer att fortsätta göra det på annan ort även i år. Det här är ett sätt att både säkra att Riksbankens struktur fungerar på annan ort och att visa att Riksbanken inte är Stockholms centralbank, utan Sveriges centralbank.

Jag avslutar där och konstaterar att vi nu öppnar för frågor om Riksbankens verksamhet.

Ordföranden: Som kompletterande information påminner jag finansutskottets ledamöter om att vi har ett sammanträde i sessionssalen i direkt anslutning till att vi är klara här inne.

Vi kommer nu att ge utrymme för frågor tre och tre i partiernas storleksordning.

Ingela Nylund Watz (S): Tack för en bra föredragning och bra material som vi har fått oss till del från kansliet! Det finns många olika trådar som man funderar över med tanke på det omvärldsläge vi befinner oss i. Det har beröringspunkter med alla delar, egentligen, av Riksbankens verksamhet.

En sak som jag från början inte hade tänkt fråga om, men som jag nu vill lyfta upp som min främsta fråga, är det som handlar om de internationella samarbeten som riksbankschefen talade om och oron som gäller detta. Jag tror att riksbankschefen uttryckte det som att organisationerna är i gungning. Det känns en aning besvärande att den största spelaren på den internationella arenan kanske funderar över vilka av de här organisationerna man faktiskt ska lämna. Vi kan inte ta någonting för givet utan får väl kallt räkna med att det kan handla om till exempel Världsbanken, IMF eller vad som helst i den vägen.

Min fundering när de här diskussionerna och den här oron har dykt upp successivt inför presidentvalet, och inte minst sedan det blev klart, är denna: Förs det några diskussioner i de här kretsarna internationellt om vad som skulle kunna vara alternativa lösningar ifall det värsta skulle hända med den amerikanska närvaron i den här typen av organisationer, som är så viktiga för den internationella stabiliteten? Det är kanske den fråga som jag anser är mest angelägen att få lite funderingar kring.

Min andra fråga gäller också omvärldsläget, som gör att hela frågan om det svenska betalningssystemet och kontanterna hamnar i blyxtfokus. Betalningsutredningen, som lämnade ett antal förslag för vad som nu redan är ett par år sedan, hade bland annat förslag kring sådana här bankkonton med lägre serviceutbud och så vidare som riksbankschefen efterlyser. Nu har regeringen egentligen inte presenterat någonting med anledning av den utredningen, så jag skulle gärna vilja få lite ytterligare kött på benen kring hur Riksbanken ser på vad lagstiftningen skulle kunna bidra med på det här området.

Till sist handlar det om det krisförberedande arbetet. Det har satts igång ett mycket intressant och bra arbete på Riksbanken. Men bedömer ni på Riksbanken i dag att hastigheten eller impacten i arbetet motsvarar omvärldsutvecklingen just nu?

Dennis Dioukarev (SD): Tack för presentationen! För ett par veckor sedan uppmärksammade Sveriges riksdag i denna kammare treårsdagen av den ryska invasionen av Ukraina. Det är en invasion som först och främst naturligtvis har orsakat ett oerhört mänskligt lidande och en förstörelse av hela landet. Men den har också följdverkningar på global ekonomi, inte minst direkt genom de spannmålsattacker och attacker på spannmålscentraler som genomfördes och som, som bekant, fick följdverkningar på global inflation.

Min fråga handlar lite om detta tema. Den gäller betalningar i kris och krig, ett tema som dessvärre är ständigt aktuellt i dessa dagar. Jag vet att Riksbanken hade den ukrainske centralbankschefen på ett Sverigebesök i somras, och jag skulle vilja ge Riksbanken möjlighet att reflektera lite och berätta lite om de erfarenheter och slutsatser som man eventuellt har dragit från detta besök mer

specifikt när det gäller betalningar i kris och krig. Vad var huvudbudskapet från den ukrainske centralbankschefen till Sverige, helt enkelt?

Jan Ericson (M): Det blir av naturliga skäl ett visst tema i de tider vi är i just nu. Jag ska lite grann komma in på det som har nämnts tidigare, och jag funderar lite djupare kring detta. Det som händer i USA just nu, där vi ser väldigt kraftig påverkan på börser, tullar och annat, påverkar i längden hela de globala systemen. Det gäller valutor, räntor, inflation och alla sådana saker. Ovanpå det finns den här viljan från USA att på något sätt avskärma sig från alltmer av det globala samarbetet på många områden, inte bara på det här området.

Hur ser riksbankschefen på vad de samlade effekterna kan bli av detta om många av de trender vi nu ser fortsätter att gå åt helt fel håll? Vad får det för effekter på de globala finansiella systemen?

Och framför allt: Känner riksbankschefen att vi är fullt rustade i Sverige, som ett litet land och med en liten riksbank, att kunna hantera de här sakerna? Känner ni att ni har de muskler ni behöver? Ni fick ju verkligen chansen att testa dem under pandemin. Räcker det vi har i Sverige till? Klarar vi av väldigt stora globala kriser, helt enkelt?

Erik Thedéen, Riksbanken: Tack för bra frågor! Jag ska svara på några av dem själv. Vad gäller de alternativa organisationerna har jag inte varit med i någon diskussion där man sitter och skissar på något alternativt IMF, någon alternativ världsbank eller något sådant. Men det är ganska tydligt i diskussionerna mellan mötena att det finns en tydlig europeisk samling kring att Europa måste diskutera vad vi kan göra som själsfränder i detta för att vara en motvikt till den amerikanska diskussionen. Ungefär så långt har jag sett det här.

Det finns till exempel diskussioner som ligger oss varmt om hjärtat som handlar om vad som sker om USA går väldigt hårt på att avreglera det finansiella systemet och därmed riskerar att öka riskerna i det. Ska vi då bara följa med, eller ska vi försöka att på olika sätt hitta en alternativ väg som inte bara handlar om ett race to the bottom?

Det är en väldigt osäker situation, och det är också olika signaler. Jag kan säga att det finns en väldigt tydlig distinktion jämfört med det som man hör från den amerikanska centralbanken, som liksom Riksbanken är oberoende. De har sitt inflationsmål och sin finansiella stabilitetsroll. De har ungefär samma retorik – det är bara att lyssna på vad till exempel deras chef Jerome Powell säger – som de hade före valet. Men sedan finns det en helt annan diskussion om myndigheterna runt omkring centralbanken, där den nuvarande administrationen vill styra det här på ett helt annat sätt. Där finns flera chefspositioner som inte är tillsatta ännu, och det är ett jättestort fokus på vilka det blir som blir chef för FDIC och OCC, till exempel, som är stora bankregleringsmyndigheter.

Det var svar på den frågan, och jag tänkte att Aino kunde ta lite grann om frågan om Betalningsutredningen, enklare bankkonton och så vidare.

När det gäller Jan Ericsons fråga kommer vi kanske in lite grann på delar av den under nästa pass. Men jag ber Anna Breman att svara på den.

Jag ska bara säga någonting om Dennis Dioukarevs fråga. Det väldigt tydliga budskapet från Ukrainas centralbankschef var att man måste ha både kontanter och elektroniska betalningar. Ibland läser jag i tidningarna att slutsatsen från Ukraina var att man inte behöver kontanter. Det var inte det han sa. Han sa väldigt tydligt att de behövde – för det här kan ju vara landspecifikt – kontanter först. När de sedan fick en trygghet i det elektroniska systemet och när medborgarna såg att det var effektivt och att det gick att lita på gick man i hög grad över till det. Kontanter är ju väldigt opraktiskt i krigszoner. Att ha många olika system och att resiliens är viktigt – det tycker jag var det tydligaste. Sedan har de varit väldigt uppfinningsrika i Ukraina. Bankerna knyter samman sina system och sådana här saker. Det är en annan lärdom.

Aino Bunge, Riksbanken: När det gäller Ingela Nylund Watz fråga finns det ett antal initiativ som vi har funderat över längre tillbaka i tiden. Kopplat till din fråga om huruvida det går tillräckligt fort är det tydligt att vi nu måste komma fram i flera av de här initiativen. Det gäller dels Kontantutredningen och att trygga kontantkedjan, dels det digitala systemet. Där har vi tittat på offline-betalningar och så vidare. Men allt det här bygger också på att man har tillgång till det digitala systemet, och där är bankkontot vägen in.

I de initiativ som finns, bland annat för bankerna, för att bekämpa bedrägerier har man tittat på konton med lite mer begränsad funktionalitet. Det visar sig att de eventuellt också kan komma att tillämpas på frågan om ett enklare bankkonto. Vi ser alltså att det finns en del initiativ på gång. Finansinspektionen har också en tillsynsaktivitet, och de ska titta på de här frågorna.

Jag har förhoppningar. Jag tycker, som Erik sa, att det finns en stark känsla inom systemet av att man vill gå vidare med flera åtgärder. Men om man inte ser effekt av det här kommer man nog i Sverige att behöva titta på det. Det är väldigt svårt att agera i samhället, både i vardagen och i kris och krig, om man inte har tillgång till ett bankkonto.

Anna Breman, Riksbanken: På Jan Ericsons fråga om Sverige klarar av att hantera globala kriser är svaret ja.

Vi har precis tagit oss igenom en pandemi. Finansiella marknader slutade att fungera för exakt fem år sedan i mars 2020. Det var mycket dramatiskt. Vi klarade att med några dagars varsel hantera den oro som fanns då, stabilisera marknaden och införa flera åtgärder, samtidigt som vi lade om till en krisorganisation där vi jobbade hemifrån.

Sedan har det varit den ryska invasionen av Ukraina, som Dennis Dioukarev nämnde, då vi också införde vår krisorganisation och stärkte säkerheten även operationellt på många olika sätt när det gällde medarbetare

och våra tekniska system. Vi hanterade den höga inflationen som följde efter både pandemin och Rysslands illegala invasion av Ukraina, och inflationen har sjunkit.

Vi står inför ett mycket utmanande omvärldsläge, men jag känner en stor trygghet i att vi kommer att hantera utmaningarna.

Låt mig säga några saker som Erik lyfte upp redan i sin inledning, nämligen det förberedande krisarbete som vi har gjort. Med förberedande krisarbete menar jag att vi under de senaste åren har rustat upp vår cybersäkerhet på it-sidan i vår verksamhet, och fler personer arbetar med beredskapsfrågor och att stärka betalsystemet. Det är självklart mycket kvar att göra, men vi har också gjort övningar – Erik har också lyft upp det – internationellt, med Norden-Baltikum och även med andra svenska myndigheter. Det har varit ett flertal olika övningar. Vi har beredskap och rutiner för hur vi ska hantera olika typer av kriser.

Vi har i dagsläget också olika verktyg för att agera i penningpolitiken och för att hantera den finansiella stabiliteten.

Slutligen måste jag lägga till något vad gäller det internationella samarbetet. Vi har mycket goda relationer med framför allt våra nordiska kollegor och runt om i resten av världen, bland annat med de europeiska kollegorna. Erik deltog på G20-mötet. Jag var också där. Jag kommer att åka direkt från det här mötet till Indien och träffa folk från hela världen. Just nu har vi, som Erik betonade, en mycket god diskussion med övriga länder. Det är också krisförberedande att vi i Riksbanken har goda kontakter och vet att vi kan kontakta bra personer i ett skarpt läge.

Ordföranden: Vi går vidare till nästa frågerunda.

Ida Gabrielsson (V): Jag tackar för föredragningen.

Flera av de funderingar som jag tänkte ta upp har redan tagits upp, och jag tänker därför försöka mig på en fråga om den finansiella marknaden och affärsbankerna. Frågan gäller betydelsen av den inlåningsmarginal som nu består när räntan ökar. När räntan höjs ökar räntemarginalen, och när räntan sänks består marginalen. Vad har det för betydelse för den bristande konkurrensen, som jag ser som en orsak? Affärsbankerna agerar så, men det är ändå de som ska bära ut räntesänkningarna till hushåll och företag. Vad finns det för risker för den finansiella stabiliteten, när bankmarknaden fungerar som den gör?

Martin Ådahl (C): Tack för den fina föredragningen och för alla svaren på den första rundan av frågor. Många av oss är inne på samma frågor, men jag tänkte fördjupa några av frågorna.

Jag har ställt frågor om lärdomarna från Ukraina. Vi har också haft privilegiet att besöka Ukraina och träffa representanter för centralbanken där – och även här.

Har Sverige i dag den kapacitet att hantera en akut krissituation som Ukraina dels har haft under den här krisen, dels har upparbetat under krisen? Befinner vi oss där redan nu?

Om vi inte befinner oss där givet våra förutsättningar, hur långt fram i tiden ligger vår förmåga i Sverige från Riksbankens sida att hantera en allvarlig säkerhetspolitisk kris? Det nämndes att Riksbankens förhoppning är att offline-betalningarna kommer på plats nästa år. Hur långt kvar har vi tills vi ligger i nivå med det?

Den andra frågan som också har tagits upp, men som jag vill fördjupa, är att givet att USA på något sätt lyfts ut ur det internationella systemet, som flera fruktar, behöver Sverige och Riksbanken nya verktyg? Genomgången av fjolåret visar de stabila verktygen. Anna Breman nämnde att många kriser har klarats, det finns god kunskap om hur de ska hanteras på de finansiella marknaderna, men om USA drar sig ur systemen uppstår nya behov, och jag tänker på sådant som vi i dag anser är oortodoxt och som jag och många andra har varit skeptiska till i ett inflationsmålsstyrt system, till exempel valutainterventioner och förmåga att hantera allvarlig valutaturbulens. Finns det nya frågor?

Mitt i allt detta vill jag instämma i föregående talares fråga om hur man kan hålla bankerna på tårna i ett läge där vi märker att konkurrensen är svag. Det är inte ert direkta ansvar, men det drabbar vanliga konsumenter.

Yusuf Aydin (KD): Ordförande! Jag tackar Riksbanken för presentationen.

Jag har två frågor. Den första går in lite på det som har sagts om beredskap och betalningar. Sista tiden har Riksbanken pratat mer om kontanter. Det har varit debattartiklar, och frågan togs upp på tv i går. De senaste 10–15 åren har det gått åt andra hållet, till mer av digitala betalningar. Det har varit ett aktivt arbete i den riktningen.

Hur ser Riksbanken på rollerna? Vad behöver politiken göra, vad behöver Riksbanken göra och vad behöver bankerna och marknaden göra för att tillgodose en viss försörjning av kontanter för att öka resiliensen och motståndskraften vid kriser?

Den andra frågan handlar om cybersäkerhet. Frågan har nämnts i något sammanhang. Eftersom de digitala lösningarna blir allt fler för betalningar, undrar jag hur motståndskraften är i hela kedjan, hos användare, hos leverantörer och i banksystemet. Det måste fungera överallt i tider av kris, så att befolkningen kan fortsätta att göra sina betalningar.

Ordföranden: Då lämnar jag över till riksbankschefen och direktionen att besvara frågorna.

Erik Thedéen, Riksbanken: Jag börjar med att besvara någon fråga själv.

Vad händer om USA lämnar samarbetet? Det är en bra fråga, och det får stora konsekvenser.

Det som diskuteras tentativt – det är inte så att folk tror att det kommer att ske, men det finns med på radarn – är dollarns ställning. Om USA skulle gå snabbt i den riktning som landet verkar vara på väg, kommer dollarns ställning att på olika sätt ifrågasättas. Man fattar inte beslut om att ta bort eller ta in dollarn, utan det är fråga om marknadens förtroende för dollarn. Det är en stor potentiell effekt för hela det finansiella systemet.

Den andra frågan gällde om dollarn kommer att finnas kvar – det är väl ändå basscenariot. Vi vet sedan tidigare kriser att vi är beroende av relationen till USA. Vi har haft en swaplinje med USA för att få tillgång till dollar. Om USA skjuter ut sig ur systemet och blir mindre villigt att ge oss dollar i krissituationer kan det potentiellt ge stora effekter. Där är vi inte i dag, men jag tror att det är som Martin Ådahl är inne på, nämligen att vi behöver tänka på sådana scenarier också. Då får man fundera över att det kan bli turbulent på valutamarknaden som kräver en annan typ av kanske större valutareserv. Vad vet jag? Vi är inte ens där, men jag säger detta om vi tentativt pratar om sådana frågor. Eller blir det andra konsekvenser? Det är en bra fråga, men vi har bara kommit en bit på väg preliminärt. Men då är det andra lärdomar vi ska dra och fråga om ett annat agerande. Där har vi inte börjat än, mer än att tentativt prata i de termerna.

Då tänkte jag lämna ordet vidare till Anna Seim för att låta henne prata om transmissioner och inlåningskonton. Det var en fråga från Ida Gabrielsson. Sedan kanske Per Jansson kan ta lärdomarna från Ukraina och hur långt vi har tills vi har ett system som kan fungera. Sedan tänkte jag att Aino kan prata om det som Yusuf Aydin frågade om, nämligen om kontanter och cybersäkerhet. Vi börjar med Anna Seim.

Anna Seim, Riksbanken: Det är sant att det är viktigt för oss att bolåneräntorna hänger med när vi sänker räntorna, och så vidare. I stor utsträckning har vi sett att de har gjort det. Min uppfattning är att transmissionen fungerar ungefär som normalt. Det är i alla fall den bedömning vi har gjort i våra processer. Sedan finns det säkert andra i direktionen som kan fylla på, men det här är naturligtvis något som vi bevakar noga.

Inlåningsräntorna ska också hänga med när vi ändrar räntorna, och vi håller förstås ett öga på bankernas marginaler.

Per Jansson, Riksbanken: Det var en fråga om Ukraina och hur väl rustade vi är. En sak som man slogs av när representanter för Ukraina var här och berättade om deras verksamhet är hur de har lagat efter läge. Och vilken uppfinningsrikedom som fanns i olika situationer! Det blir inte en modell som man bara kan importera till Sverige, utan det kommer att bero på hur

situationen utvecklas. Vi kan till exempel notera att man körde runt med något slags bilar som såg till att det fanns möjligheter att hantera betalningar på plats.

Generellt sett är det svårt att säga om kapaciteten finns. Det är svårt att jämföra. Vi vet inte exakt hur ett krisläge i Sverige kan se ut. Min bild är att Riksbanken är väl rustad och har gått igenom ett antal kriser där vi har fått pröva olika verktyg. Det är väl en klen tröst. Frågan om valutainterventioner som Martin Ådahl tog upp har funnits med i vår verktygslåda, så det är ingen ny sak. Sedan kan situationen bli betydligt mer besvärlig. I princip har vi beredskap på de områdena.

Sedan finns det större områden som man kan vara bekymrad över. Betalningar är inget som går fort. Vi trycker på allt vi kan för att göra systemet mer robust och säkert samt att det ska innehålla större redundans. Men det är ingenting som går fort. Vi måste ha ett samarbete med den privata sektorn. Det finns en tankering att när den privata sektorn inte klarar av olika saker, när det blir marknadsmisslyckanden, försöker vi kliva in tydligare för att röra systemet framåt. Men det tar sin tid. Det är ingenting som går fort.

Det är fråga om beredskap, it-förbättringar och en mängd saker. Erik Thedéen visade på hur vår verksamhet har präglats av de satsningar som har gjorts. Det är ett stort och omfattande arbete som tar tid. Jag har svårt att jämföra med Ukraina. Jag tycker inte att vi ligger sämre till än övriga världen, men det här kommer att ta lite tid.

Aino Bunge, Riksbanken: Vi har naturligtvis pratat om frågan om kontanter tidigare. Det är klart att det har varit ett fokus på effektivisering och digitalisering i samhället som för de flesta har varit positiv. Det är en skillnad nu när vi står inför ett annat säkerhetsläge. Då blir det ännu högre tryck på frågorna, som inte bara rör säkerhet utan även inkludering. För riksdagens del behövs lagstiftning på området för att reglera en skyldighet att ta emot kontanter för livsnödvändiga varor. Man behöver göra en definition, för det kommer inte att skötas av marknaden själv. Där finns det fortfarande ett tryck på att sluta använda kontanter. Det behövs en lagstiftning som träffar mottagandet av kontanter och även transportererna av kontanterna.

Vi på Riksbanken måste jobba med vår del av ansvaret att se till att vår tillgång till kontanter och depåer inte begränsar frågan. Där finns flera initiativ på gång. Vi öppnar snart i Malmö, och vi tittar på fler alternativa sätt att tillgängliggöra kontanter. Sedan tar vi ansvaret att vara med och analysera och se på utvecklingen för att ta initiativ om det behövs ytterligare åtgärder.

Marknaden behöver ta ett ansvar i dessa frågor, det vill säga att man inser att det är fråga om grundläggande infrastruktur. Vi behöver alla ta ansvar för att få det att fungera. Det är också nödvändigt att allmänheten tänker på frågorna, och det försökte vi gå ut med i rapporten, det vill säga att ha kontanter hemma och om det är möjligt att ha flera betalkort.

Vi kommer inte att kunna backa bandet, utan vi kommer att bli beroende av digitala betalsätt. Då blir cybersäkerhet också en viktig fråga. Jag tror att

det finns en stor beredskap i sektorn, och det finns nya regler som ställer krav, till exempel DORA-förordningen som har trätt i kraft. Det är inte bara fråga om företagen, utan man kan vara beroende av tredjepartsleverantörer.

För att komma i kapp med hotbilden är det här ett arbete som vi kommer att ägna oss åt det här året och flera år framöver för att stärka beredskapen. Vi gör det med den kraft vi har i nya regleringar.

Erik Thedéen, Riksbanken: Jag ska göra ett snabbt tillägg i fråga om transmissioner och inlåningscenter, som Ida Gabrielsson frågade om. Jag har vid andra tillfällen sagt att det hävdas ibland från banksystemet att vinstnivån, utdelningar och höga vinster är nödvändiga för finansiell stabilitet. Det vänder jag mig starkt emot. Det är bra att ha lönsamma banker som kapitaliserar sig själva. Det är mycket bättre än att ha riktigt olönsamma banker som någon annan måste kapitalisera på. Men för att nå finansiell stabilitet behöver det inte vara på just den här nivån. Det må vara bra för deras aktieägare, men den retoriken vänder jag mig emot.

Ordföranden: Vi går in på nästa frågerunda.

Janine Alm Ericson (MP): Jag tackar för en bra dragning och för bra svar.

Det är klart att vi är fokuserade på hur kriserna runt om i världen påverkar oss. Jag vill också passa på att säga att det är oerhört välkommet att man nu jobbar med enklare konton. Det har länge varit svårt att få fram, och de kan hjälpa många människor i deras vardag. Det är välkommet.

Vi har pratat en del om lärdomarna från Ukraina. Men sedan var det frågan om kontanterna. Vi hörde i går om rekommendationerna att börja betala lite mer med kontanter. Vi måste också ändra vårt betalbeteende.

Ett parallellarbete har gjorts. Offlinebetalningar är en sak, men jag skulle vilja höra hur e-kronan kommer in i detta. Kommer vi att kunna vända utvecklingen? Jag hörde att lagstiftning behövs, och det kommer vi naturligtvis att följa upp.

E-kronan kanske hänger ihop med ert arbete med den digitala euron. Jag tänkte höra lite om hur man tänker framåt. Är detta en dellösning med tanke på säkerhetsläget och att skapa ökad resiliens, eller finns en ökad risk så att man måste pausa arbetet? Om ni kan säga något om detta vore det jättebra.

Cecilia Rönn (L): Jag tackar för en bra dragning, reflektioner och svar om både resiliens och den civila beredskapen för betalsystemet samt kontantfrågorna.

Jag har en annan fråga som handlar om det osäkra geopolitiska läget och risken för ekonomisk instabilitet i omvärlden. Vi har sett hur både kronan och euron har stärkts mot dollarn den senaste månaden. Det är troligen som ett resultat av den totala oförutsägbarheten i presidentadministrationen i USA. Jag undrar hur Riksbanken bedömer att detta eventuellt kan påverka er

balansräkning framöver? Vilka åtgärder vidtar ni i Riksbanken för att minska riskerna kopplade till valutakursförändringar, stigande räntor och andra externa faktorer som kan påverka?

Ordföranden: Jag bedömer att vi hinner påbörja en andra frågerunda. Ni får förbereda er.

Peder Björk (S): Jag tackar för en bra presentation och intressanta perspektiv på många av de frågor som jag tror att vi är många som funderar över när det gäller betalningsmöjligheter och hur man ska förhålla sig i turbulenta tider. Många av frågorna handlar om vad som händer och vad samhället kan göra när det blir kris, i värsta fall krig.

Jag har tagit del av er årsredovisning, och om jag inte förstått det hela fel har ni också försökt att stärka er roll i att vara en del av totalförsvaret. Jag har förstått det som att ni har utökat er omvärldsbevakning genom att ha ett större fokus på geoekonomi. Jag skulle gärna vilja höra lite grann hur den utökningen ser ut, vad ni lägger i den, hur ni ser på frågorna och hur ni ser på att lägga fokus på geoekonomin.

Ordföranden: Jag lämnar över till riksbankschefen och direktionen att besvara frågorna.

Erik Thedéen, Riksbanken: Vi börjar med Anna Breman i kombination med Aino som kan ta Janine Alm Ericsons fråga om enklare konton och e-krona och komplement till resiliensen.

Anna Breman, Riksbanken: Det pågår ett omfattande arbete inom EU när det gäller digital euro. ECB har fattat ett inriktningsbeslut där de arbetar ut en utformning av en potentiell e-krona. Vi följer arbetet. Vårt arbete när det gäller en svensk e-krona kommer att delvis bero på hur eurosamarbetet fungerar i frågan. Vi fortsätter att jobba med frågan och undersöka möjligheter, men det är ett visst avvaktande läge just nu eftersom vi behöver se hur utvecklingen går framåt inom euroarbetet.

När det gäller beredskap vill jag lägga till att en av de saker som vi aktivt har testat i vårt eget svenska arbete är möjligheten till offlinebetalningar relaterade till e-krona. Det är en viktig fråga ur beredskapssynvinkel. Vi har visat och testat att det går att göra offlinebetalningar om man potentiellt i framtiden skulle ha en svensk e-krona.

Aino Bunge, Riksbanken: Jag håller helt med. Offlinemöjligheten är något som skulle stärka beredskapen. Men det här är ett projekt som kommer att ta många år, och det är en viktig fråga att ta ställning till om vi ser att Europa går vidare

med en e-krona. Då kommer den debatten att hamna här eftersom det är riksdagen som i slutändan ska ta ställning i frågan. Det skulle stärka beredskapen på sikt, men det är ett stort projekt. Och det innebär att de andra initiativen är de vi betonar för den kortsiktiga beredskapen.

I fråga om enklare konton förstår jag att det ansågs vara något positivt.

Erik Thedéen, Riksbanken: Jag tänkte be Per Jansson att utveckla effekter på balansräkningen av en starkare krona.

Per Jansson, Riksbanken: Det har redan varit en viktig fråga, och vi har vidtagit åtgärder. Som Erik Thedéen visade avtar ränterisken på balansräkningen mycket i år. Vi kommer snart att vara på ett bättre ställe i förhållande till var vi var. Vi har också valutasäkrat en del, och det hjälper oss också. Vi har vidtagit åtgärder. Det kan spåra ur på ett obeskrivligt sätt. Ingen vet. Det verkar så osäkert att det knappt går att sätta ord på det hela. Vi får anledning att återkomma till frågorna, men jag tycker att vi har gjort en hel del redan. Riskerna på balansräkningen tycker jag ändå känns under kontroll i det här läget.

Erik Thedéen, Riksbanken: Jag kan komplettera. Kronan är den stora risken, och vi har paradoxalt nog tjänat på att kronan har varit svag – tillgången till utländsk valuta.

Vi har valutasäkrat ungefär 25 procent. När kronan stärks förlorar vi pengar, men vi förlorar inte lika mycket som vi skulle ha gjort om vi inte hade gjort säkringarna. Det här är en betydande valutarisk i vår balansräkning. 10 procents försvagning ger ungefär 50 miljarder i förlust på grund av kronförstärkningen. Men återigen; vi har tjänat på att kronan har varit svagare. Det man förlorar på karusellen tar man igen på gungorna, kanske man kan säga.

Då tänkte jag be Anna Seim prata lite grann om geoekonomi. Jag kan eventuellt komplettera om du vill det.

Anna Seim, Riksbanken: Jag får be dig att upprepa frågan. Jag vet att du frågade om implikationer av geoekonomi, men kan du specificera vad du menar exakt med geoekonomi i det här sammanhanget?

Peder Björk (S): Det var lite min fråga, i ärlighetens namn. Jag uppfattade utifrån er årsredovisning att ni har jobbat med att försöka stärka omvärldsbvakningen för att ta in geoekonomin mer i ert arbete. Vad fanns bakom detta, helt enkelt?

Anna Seim, Riksbanken: Sverige har som en liten, öppen ekonomi ett starkt omvärldsberoende, och det finns stora geopolitiska risker med en förhöjd risk för utbudsstörningar. Det är något som vi hela tiden analyserar. Men jag har inget mer exakt svar än så, utan det är något som genomsyrar hela vår verksamhet vad gäller beredskap. Vi har pratat mycket om detta i det internationella samarbetet vi har med andra organisationer, och vi har starka internationella nätverk som vi använder i vår verksamhet. Vill Erik lägga till något?

Erik Thedéen, Riksbanken: Det här är ett arbetsfält som flera myndigheter är inne och nosar på: Must, KI och Finansdepartementet, och vi försöker samordna detta. Geoekonomi handlar egentligen om hur man använder sin egen ekonomi för att nå geopolitiska mål. Det är besläktat med handelspolitik. President Trump uttrycker sina grannar för att nå mål, men det kan göras på andra sätt också. Man kan till exempel använda dollarn eller sin valutadominans för att nå mål. Att analysera detta i svensk kontext är det vi har börjat med i liten skala.

Aino Bunge, Riksbanken: Man ska ha med sig att global ekonomisk politik kommer att vara fokuserad på säkerhetsfrågor. Vi tittar på hur Kina har reagerat när det gäller uppköp som har gjorts i Afrika och Europa av hamnar och viktig infrastruktur. Den här typen av frågor ingår i det geoekonomiska begreppet. Skillnaden nu är att det har eskalerat eftersom USA på ett annat sätt agerar via tullar och så vidare.

Precis som Erik sa har vi börjat analysera frågan, och den kommer att vara helt i centrum under kommande år.

Ordföranden: Vi går in på nästa frågerunda.

Dennis Dioukarev (SD): Det finns tid över, så jag tar mig friheten att ge mig ut på lite mer provocativa vatten med min fråga.

Det finns en guldreserv och en valutareserv, och USA ska nu bygga upp en strategisk bitcoinreserv. Det är en tendens som syns i många utvecklingsländer. Är det nu dags för Sverige att bygga upp en strategisk bitcoinreserv, och hur ska man värdera uttalandena från USA och andra länder? Är detta någonting som vi kommer att se mer av i framtiden?

Adam Reuterskiöld (M): Jag tackar för bra dragningar och intressanta diskussioner om omvärlden. Många av våra frågor har handlat om hur man ska hantera en föränderlig omvärld. Förändringstakten har onekligen ökat dramatiskt de senaste månaderna och åren. För samhället i övrigt innebär det att man måste ägna sig åt nya saker och i högre utsträckning prioritera. Jag

tänker på att staten måste öka sina försvarsutgifter, och de måste tas någonstans ifrån. Det kanske inte alltid kan ske med ökade intäkter.

Jag vill relatera detta till Riksbankens arbete. Den här frågan är kanske lite mer inåtriktad, men hur går det för Riksbanken att hantera kostnadsökningarna med det ökade antalet aktiviteter och problemställningar för att hantera kontanthantering, krishantering och samarbete med andra myndigheter? Hur kan man hantera detta utan att öka kostnadsdelen för mycket? Samtidigt har intäktssidan vissa problem. Hur kan Riksbanken garantera både funktionerna internt, kompetensförsörjningen i nya processer och nya sätt att hantera problem som vi inte har sett tidigare?

Ida Gabrielsson (V): Med så mycket tid till förfogande passar jag på att förtydliga min fråga lite.

Jag menade inte bara räntemarginalen för bolåneräntan utan också inlåningsmarginalen. Beskedet från Erik Thedéen är jättebra. Jag undrar om jag kunde få ett lite mer detaljerat svar på hur ni ser på det och hur ni håller ett öga på det. Det måste vara viktigt för Riksbanken när den delen av transmissionen försvagas på grund av att bankerna skär emellan så pass som de har gjort gentemot framför allt hushållen men också företagen.

Om ni har några mer tydliga besked att ge om hur ni ser på hur den delen av den finansiella marknaden fungerar före transmissionen skulle jag vara glad.

Erik Thedéen, Riksbanken: Jag ska först ta Adam Reuterskiölds fråga och sedan fördela frågorna vidare. Det är en väldigt bra fråga.

Om man tänker lite övergripande på prioriteringsfrågan är det som Riksbanken har gjort och kommer att behöva göra i mycket större utsträckning att gå ännu mer till operativ beredskap.

Vi har varit väldigt bra på att hantera finansiella kriser. Vi har en stor beredskap att hantera det. Vi förstår finansiella marknader, och vi har också visat att vi klarar av det.

Operativa risker och operativa hot är inte nytt men i varje fall lite annorlunda. Det handlar om utslagen elförsörjning och sajter som slås ut. Fantasin kan tyvärr breda ut sig. Det kan bli ganska allvarligt. Det kan vi se i Ukraina. Där tror jag att vi måste göra mer.

Den delen av Riksbankens kostnads massa har ökat och kommer kanske att behöva öka ännu mer. Det handlar om cyberberedskap, elförsörjning och den typen av kompetenser – data scientist, som det heter på svenska – och andra typer av sådana kompetenser.

Då måste vi titta på annat. En del av övrig verksamhet kanske måste effektiviseras. Men det är ett ganska svårt läge. Vi är en ganska liten centralbank. Om jag ska vara helt ärlig var vi för små 2018. Det är faktiskt min slutsats. Vi var för slimmade.

Vår bedömning nu är inte att vi kommer att öka i samma takt. Men jag tror inte heller att vi kommer att minska ned till hur det var 2018. Kan vi hålla den här nivån med de ökade kraven på beredskap tror jag att det är vackert så. Jag utesluter inte att vi måste satsa mer på det som är kopplat just till det akuta läget.

Per Jansson, Riksbanken: Svaret på frågan om en bitcoinreserv är väl kort och gott: Nej, det finns inga sådana planer hos oss. Vi tror inte att det vore särskilt klokt att göra det.

Man kan väl notera att det finns en viss tendens att man backar lite även i USA. Det är i varje fall min känsla. Vi får se var det landar. I Sverige finns inga sådana tankar. Jag känner heller inte till något annat land som har sådana idéer.

Vi känner oss trygga med det upplägg som vi har där vi satsar på säkra tillgångar som ska kunna hjälpa oss att vara likvida i det läge när det är kris.

Anna Breman, Riksbanken: Hur penningpolitiken verkar genom finansiella marknader ut mot hushåll och företag är första steget i transmissionen. Den är mycket viktig för oss.

Vi följer hur marknadsräntor reagerar både bara på förväntningar om vad vi ska göra framöver och på vad vi gör. Det är en del av det hela.

Det andra är att vi tittar på och följer väldigt noga den exakta prissättningen som är relaterad till de kortaste räntorna som är närmast vår styrränta. Det är typiskt det man kallar inlåning, räntor på sparkonton, men också det som är korta bolåneräntor. I Sverige är de kortaste i stort sett tre månader.

Precis som Anna Seim sa har vi sett att det ungefär har följt det vi brukar säga, så som vi agerat.

Om jag ska gå in ännu lite mer på detaljerna har vi sänkt styrräntan med 1,75 procentenheter. Då behöver man titta på både vad som är genomsnittliga räntor och vad som är listräntor. Listräntor har följt med på bolånen, i stort sett nästan på alla. När det gäller genomsnittliga räntor har vi sett att det är ungefär samma.

Det som händer när vi sänker styrräntan är att bankerna sänker sparräntorna direkt, och de flesta av dem är rörliga. Det gör att de får betala lägre sparräntor till hushållen medan de kortaste bolåneräntorna ligger bundna i tre månader i snitt. Det blir någon månad eller två månader, eller kanske till och med tre, där hushållen får vänta även om bankerna sänker.

Den här dynamiken gör att det kortsiktigt kan ge ett visst stöd till bankernas marginaler. Men samtidigt måste vi ändå säga att även om vi ser det är det nu väldigt viktigt att titta på att de genomsnittliga räntorna också följer med och inte bara listräntorna. Det kan minska marginalerna så att genomsnittsräntorna inte sjunker lika mycket som listräntor när man förhandlar om lånen.

Vi har tittat på det. Men helhetsbedömningen är ändå att transmissionen fungerar väl. Det är ändå viktigt att säga. Vi ser att det är konkurrens i

banksektorn. Sedan tycker vi att det är viktigt att man trycker på att det är viktigt att ha den konkurrensen så att hushållen verkligen får ta del av räntesänkningarna.

Helhetsbilden är ändå att räntorna följer med ned. Det man nu ska ha koll på är att genomsnittsräntorna också följer med ned.

Erik Thedéen, Riksbanken: Jag ska bara lite snabbt kommentera detta med bitcoin. Dennis Dioukarev sa att han skulle ställa en provocerande fråga. Jag ska ge ett lite provocerande svar.

Bitcoin har inga egenskaper som passar i en valutaserv. Det är illikvida medel. Vi vill helst ha likvida medel. Det är inte värdebeständigt. Vi vill helst att de tillgångar vi har är värdebeständiga. Det är också starkt kopplat till finansiering av terrorism och brottslighet. Det är alltså inte bra egenskaper för att vara i en valutaserv.

Ordföranden: Vi skulle kunna hinna några korta frågor. Finns det intresse av att ställa frågor som är mycket korta?

Martin Ådahl (C): Jag vill återkomma till det som nämndes om årsredovisningen om de finansiella risker som har funnits i fastigheter även i den vanliga bostadssektorn.

Den turbulens som nu finns på finansmarknaden har ni klarat av under det gångna året. Kan det finnas några saker som tyvärr kommer upp i tö när det är kris globalt?

Yusuf Aydin (KD): Jag har en kort fråga angående värdepappersportföljen. Det mesta är avvecklat. Hur ser ni på prognosen för det som kvarstår? Hur kommer det att resultera i resultaträkningar? Vad gör ni för prognos om den resterande delen och den utfasning som sker just nu?

Erik Thedéen, Riksbanken: Jag ska kommentera frågan från Centerpartiet.

Man kan inte utesluta något. Det är en väldigt bra fråga. Det som skulle kunna ske i scenariot är att vi får en sämre ekonomisk utveckling, att inflationen kommer tillbaka och att vi därmed kanske får högre räntor.

Det skulle kunna utmana de alljämt mycket högt skuldsatta kommersiella fastighetsföretagen. Dessutom har de inte så höga vakansgrader, även om de har stigit.

Vi skulle kunna få en kombination av ökade räntekostnader och stigande vakansgrader och få något liknande ett stagflationsscenario.

Det är inte vad vi ser framför oss. Men Martin Ådahl ställer ändå frågan om vad det skulle kunna leda till. Det är inte så att alla skulder är borta i

fastighetssektorn. Det är bara det att de verkar ha lyckats rida ut den första stormen.

Blir det en storm till sitter de kvar där med ganska höga skulder. Det är därför vi fortfarande tycker att det ska vara på bevakning.

Aino Bunge, Riksbanken: Jag kan bara tillägga att när det gäller skulderna finns också hushållens skulder kvar. Det är ytterligare en fråga att bevaka i detta.

Att vi fokuserar så mycket på transmissionen via bolån beror på att vi har höga skulder. Jag skulle vilja ta med att det gäller att ta tag i sårbarheterna om man vill känna sig trygg för framtiden.

När det gäller prognosen ser vi att vårt värdepappersinnehav avvecklas relativt snabbt. Det försvann 200 miljarder under året, och det kommer att försvinna ytterligare under det här året.

Vi hamnar på en betydligt lägre nivå. Det gör att ränterisken i balansräkningen minskar. Samtidigt är det väldigt svårt att göra en prognos. Det beror helt enkelt på hur räntorna utvecklas under året hur risken kommer att avspeglas.

När det gäller valutareserven handlar den stora risken om kronan. En förstärkning av kronan leder till förluster på vår balansräkning.

Där skulle jag vilja betona, precis som Erik Thedéen sa, att vi har uppbyggda vinster sedan tidigare som vi kan ta mot på kontona. Sedan har vi också valutasäkrat en del av valutareserven.

Hur det i slutändan hamnar i slutet av nästa år vågar jag mig inte på att gissa. Men det är där de stora riskerna ligger.

Ordföranden: Då har vi avverkat den första delen om Riksbankens årsredovisning. Till er som följer oss via webbsändningen eller SVT Forum kan jag säga att vi kommer att vara tillbaka kl. 10.25.

En liten cliffhanger i detta är att vi då kommer in på den aktuella penningpolitiken. Den vet jag att det kommer att finnas ett stort externt intresse för. Med det ajournerar jag sammanträdet till kl. 10.25.

Bilder som visades av riksbankschefen

Riksbankens verksamhet 2024

Riksdagens finansutskott
11 mars 2025

SVERIGES RIKSBANK

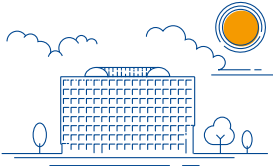

Erik Thedéen
Riksbankschef

Riksbankens verksamhet under 2024

- God uppfyllelse av inflationsmålet
- Fokus på beredskap, betalningar, ombyggnation av huvudkontoret och verksamhetsutveckling
- Förtroendet för Riksbanken steg

En öppen och stabil centralbank i framkant Fyra strategiska förflyttningar

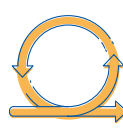
Etablera samarbeten

Kraftsamla kring
datas potential

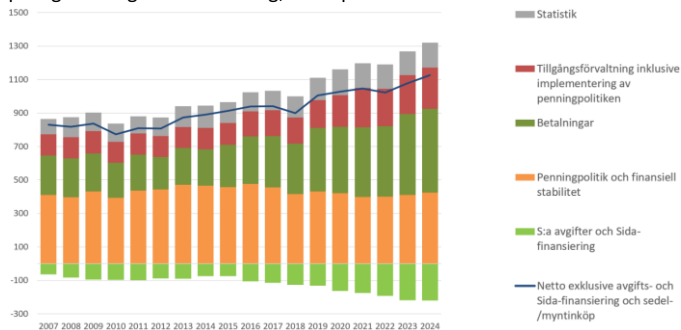
Stärka beredskapen
inom det finansiella
systemet

Bygga förmågor
som ökar
handlingskraften

Kostnads- och intäktsutveckling 2007–2024

per uppdrag och avgiftsfinansiering, fasta priser

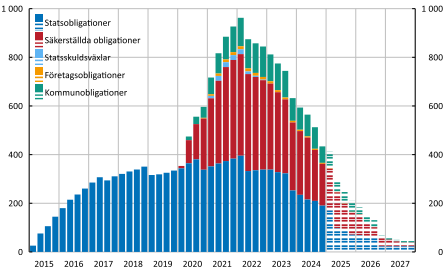
Riksbanken redovisade ett resultat om 36 miljoner kronor för 2024

- Riksbanken fick ett kapitaltillskott om 25 miljarder kronor.
- Tillsammans med kapitaltillskottet ger årets resultat ett eget kapital om 23 miljarder kronor.
- Ändring i riksbankslagen förbättrar Riksbankens möjligheter till självfinansiering.

Riksbankens långsiktiga innehav av svenska värdepapper

Anm. Nominellt belopp, miljarder kronor. De streckade staplarna är en framskrivning av Riksbankens värdepappersinnehav.

Riksbankens insatser för ett stabilt och effektivt finansiellt system

Identifiera risker i det finansiella systemet

Övervaka finansiell infrastruktur

Krisförberedande arbete

Internationellt samarbete i en turbulent tid

Basel Committee on Banking Supervision

Committee on Payments and Infrastructure

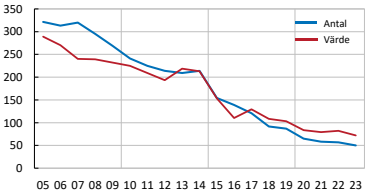
Aktivt samarbete i tider av geopolitiska förändringar

- Informationsinhämtning och möjlighet att påverka
- Utvecklingsarbete inom betalningar
- Nordiska centralbanker diskuterar bland annat beredskap
- Sverige i G20 Finance Track
- Internationellt sekretariat etablerat för strategisk samordning

Åtgärder för att upprätthålla kontantanvändningen behövs

Kontantuttag, antal miljoner uttag och uttagsvärde i miljarder kronor

Utvecklingen på betalningsmarknaden

- Den geopolitiska situationen påverkar utvecklingen.
- Många pågående initiativ för att utveckla betalningsinfrastrukturen.
- Finansiellt utanförskap kräver åtgärder.
- Motståndskraften i det svenska betalningssystemet behöver stärkas.

Betalningar måste fungera i kris och krig

- Föreskrifter med krav på företag som är av särskild betydelse för betalningar.
- Planeringsföresättningar med konkretisering för till exempel reservkraft och krigsorganisation.
- Ledningsfunktion för snabb informationsdelning vid störningar.
- Arbete med att stärka möjligheten till offlinebetalningar med kort.
- Fastställt principer och arbetsformer för den övervakning av företag som inleds 2025.

Åtgärder för att stärka Riksbankens robusthet

- Utveckling av krigsorganisation.
- Säkra tillgång till alternativa verksamhetsplatser.
- Nya sedeldepåer.
- Utbildning och övning, till exempel penningpolitisk beslut i Falun.
- Lärande från till exempel incidenthantering och Ukrainas centralbank.

